

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
MLY-YL-2014-0001**

**AB VE TÜRKİYE'DE KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK VE
YEREL YÖNETİMLER**

HAZIRLAYAN

Ahmet YILDIZ

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Sacit Hadi AKDEDE

AYDIN-2014

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
MLY-YL-2014-0001**

**AB VE TÜRKİYE'DE KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK VE
YEREL YÖNETİMLER**

HAZIRLAYAN

Ahmet YILDIZ

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Sacit Hadi AKDEDE

AYDIN - 2014

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Maliye Ana Bilim Dalı ... (varsa Programın adı) Programı öğrencisi ... (Ahmet YILDIZ) tarafından hazırlanan **AB VE TÜRKİYE'DE KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK VE YEREL YÖNETİMLER** başlıklı tez, ... (2014) tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u> :	<u>Kurumu</u> :	<u>İmzası:</u>
(Başkan) Prof. Dr. Sacit Hadi AKDEDE	ADÜ	
Prof. Dr. Er Tuğrul ACARTÜRK	ADÜ	
Doç. Dr. Etan Kızıldağ	İktisat	
.....
.....

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulununsayılı kararıyla /...../01.2014) tarihinde onaylanmıştır.

Unvanı, Adı Soyadı
Enstitü Müdürü

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı : Ahmet YILDIZ

İmza :

BAŞLIK: AB VE TÜRKİYE’DE KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK VE YEREL YÖNETİMLER

ÖZET

Çalışmamızda “AB ve Türkiye’de Kültürel Çeşitlilik ve Yerel Yönetimler” üzerine kültürel çeşitlilik, idari ve mali yönden AB ve Türkiye’de ki yerel yönetimlerde yerel özerklik ve yerel yönetim yapıları incelenmiştir. AB ülkelerinde ve Türkiye’de ki farklı etnik çeşitliliğin, dinsel ve dilsel çeşitliliğin yerel yönetimlere ve yerelleşmeye bakan tarafları ülkeler için önemli konular arasındadır.

Genel olarak yerel yönetimler ve kültürel çeşitlilik konusu ele alınmıştır. Teoride yerel yönetimler bölümünde yerel yönetimlerde özerklik, mali özerklik, desantralizasyon, yerindenlik, subsidiarite ve yerel özerklik şartları gibi kavramlar açıklanmıştır. Yerel yönetimlere neden ihtiyaç duyulduğu, yerel yönetimlerin bölge ve yerel yapıları, gelirleri, harcamaları ve kültürel çeşitlilik durumları yerelde ki halkın demokratik talepleri doğrultusunda istatistiksel analizlerle irdelenmiştir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Yerel Yönetim, Kültürel Çeşitlilik, Desantralizasyon, Yerindenlik, Yerel Özerklik, Yerel Gelir, Yerel Harcama

NAME: Ahmet YILDIZ

**TITLE: CULTURAL DIVERSITY AND LOCAL GOVERNMENTS IN
THE EU AND TURKEY**

ABSTRACT

In our study “Cultural Diversity and Local Governments in the EU and Turkey”; had been to researched cultural diversity, administrative and financial with local government in the EU and Turkey. The important issues of in the EU and Turkey, different ethnic diversity, religious diversity and linguistic diversity, the effects of local governments.

In general, local governments issue had been examined. In theory, local governments in the section are explained local government, cultural diversity, decentralization, subsidiarity and local autonomy. Cause local governments is needed is described in terms of local democracy. Statistical analyzes were carried out for this.

KEYWORDS

Local Government, Cultural Diversity, Decentralisation, Subsidiarity, Local Autonomy, Local Income, Local Spending

ÖN-SÖZ

Bu çalışmamızda; ‘‘AB ve Türkiye’de Kültürel Çeşitlilik ve Yerel Yönetimler’’ konusu işlenmiş ve bu çalışma süresince deneyimlerini, bilgilerini ve özellikle kültürel sahada yaptığı çalışmalarda ki tecrübelerini paylaşıp, çalışmama yön veren Sayın Hocam Prof. Dr. Sacit Hadi AKDEDE’ye teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖN-SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÇİZELGELER LİSTESİ	vi
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	x

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
-----------------------	----------

İKİNCİ BÖLÜM

2. GENEL OLARAK YEREL YÖNETİMLER	5
2.1. TEORİDE YEREL YÖNETİMLER	5
2.1.1. Temel Kavramlar.....	5
2.2. Yerel Yönetimlerin Varlık Nedenleri	11
2.3. Bazı AB Ülkelerinde Yerel Yönetim Yapıları	13
2.3.1. Fransa’da Yerel Yönetim Yapısı.....	13
2.3.2. İspanya’da Yerel Yönetim Yapısı	15
2.3.3. İtalya’da Yerel Yönetim Yapısı	19
2.4. AB’de Yerel Yönetimlerin Gelirleri ve Harcamaları	22
2.4.1. AB’de Yerel Yönetimlerin Gelirleri.....	22
2.4.1.1. Emlak Vergisi	25
2.4.1.2. Merkezi Yönetim Yardımları.....	27
2.4.1.3. Harçlar	29
2.4.1.4. Borçlanma	30
2.4.2. AB Ülkelerinde Yerel Yönetimlerin Giderleri ve Görevleri.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AVRUPA TOPLUMLARINDA KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK.....	49
3.1. Etnik Çeşitlilik.....	52
3.2. Dinsel Çeşitlilik.....	53
3.3. Dilsel Çeşitlilik.....	53

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERİN MALİ YAPISI.....	59
4.1. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Genel Durumu	59
4.3. Belediyelerin Harcama Alanları	62
4.4. Belediyelerin Gelirleri	65

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. İSTATİSTİKSEL ANALİZ	70
5.1. Betimleyici İstatistikler	70
5.2. Regresyon Analizi ve Yorumları.....	75
SONUÇ.....	79
KAYNAKÇA	80

ÖZGEÇMİŞ

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1:	Fransa’da Yerel Yönetimler Görev Dağılım Çizelgesi.....	14
Çizelge 2:	İspanya’da Yerel Yönetimler Görev Dağılım Çizelgesi.....	17
Çizelge 3:	İtalya’da Yerel Yönetimlerin Görev Dağılım Çizelgesi	21
Çizelge 4:	Yerel Yönetimlerin Gelir Yapısı, (Toplam Yerel Gelirlerin %’si).....	24
Çizelge 5:	GSYİH İçinde Emlak Vergisinin Payı, 1965 – 2002.....	26
Çizelge 6:	AB Ülkelerinde Toplam ve Yerel Yönetim Harcamaları	34
Çizelge 7:	Genel Yönetim Harcama İçindeki Yerel Yönetim Harcama %’si.....	35
Çizelge 8:	GSYİH İçindeki Yerel Yönetim Harcamaları Oranı	36
Çizelge 9:	AB Ülkelerinde İstihdam Oranı 2012.....	37
Çizelge 10:	Yerel Yönetimlerin Harcama Alanları, 2001 (Toplam Yerel Yönetim Harcamalarının %’si).....	45
Çizelge 11:	Mali Desantralizasyon Göstergeleri.....	46
Çizelge 12:	Fonksiyonlarına Göre Yerel Yönetim Harcamaları, 1999.....	47
Çizelge 13:	Etnik Çeşitlilik Anketi	56
Çizelge 14:	Din Çeşitlilik Anketi.....	57
Çizelge 15:	Dil Çeşitlilik Anketi.....	58
Çizelge 16:	Yerel Yönetimlerin Gelir ve Harcamalarının % Dağılımı.....	61
Çizelge 17:	Belediyeler 2010 Yılı Giderlerin Ekonomik Sınıflandırılması Çizelgesi.....	63
Çizelge 18:	Belediye Harcamalarının Gider Türlerine Göre Dağılımı (%)	64
Çizelge 19:	Belediye Harcamalarının GSMH Payı, Ortalama (%).....	65
Çizelge 20:	Belediyeler 2010 Yılı Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması Çizelgesi...	66
Çizelge 21:	Belediye Kaynaklarının GSMH Payı, Ortalama (%).....	66
Çizelge 22:	Belediyelerin Borç Ödemelerine İlişkin Göstergeler.....	68

Çizelge 23: Yerelbütçe-Yerelgdp.....	71
Çizelge 24: AB Yönetim Yapıları.....	72
Çizelge 25: GSYİH'daki Genel Devlet Gelirleri, Giderleri ve İstihdam Oranı.....	73
Çizelge 26: Etnik, Din, Dil Çeşitlilik Katsayısı	74
Çizelge 27: Regresyon Analizi.....	75

1. GİRİŞ

“AB ve Türkiye’de Kültürel Çeşitlilik ve Yerel Yönetimler” konulu tezimizde kültürel çeşitlilik, idari ve mali yönden AB ve Türkiye’de ki yerel yönetimlerde yerel özerklik ve yerel yönetim yapıları araştırılacaktır. AB ülkelerinde ve Türkiye’de ki farklı etnik çeşitliliğin, dinsel ve dilsel çeşitliliğin yerel yönetimlere olan etkileri ülkeler için önemli konular arasındadır.

Yerel yönetimlerin idari, mali ve siyasi yönden merkezi yönetimlere bağımlı olmaktan kurtulup yerelleşme ve yerel özerklik kapsamında varlıklarını devam ettirme hem Türkiye hem de AB ülkeleri için önemli konular arasında bulunmaktadır. Kültürel çeşitliliğin her toplumda farklı olan etnik, dil ve din farklılıklarının yerel yönetimlerin bölge, eyalet ve federasyon olarak yapılanmalarında ki etkileri araştırılmaya değer durumdadır. Yerelleşme, yerindenlik ilkesi ve yerinden yönetim son yıllarda ülkelerin yönetim biçimlerinde öne çıkan kavramlar olmuştur.

Merkezi yönetimin gelir yapısı ve sorumlu olduğu harcama alanları ile yerel yönetimlerin gelir kaynakları ve giderleri de AB ülkeleri ile Türkiye kıyaslandığında ortaya çıkan Çizelge ülkemiz için değerlendirilmeye tabi tutulması gerekmektedir. AB ülkelerinde ki farklı yerel yönetim yapılarının ortaya çıkmasında etnik, dilsel ve dinsel çeşitliliğin rolü ne olmakta ve bu analizin ülkemiz yerel yönetimlere bakan yönleri neler olabilir sorularına cevaplar aranmaktadır.

Mali desantralizasyon klasik olarak tanımlandığında; görevlerin merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında dağılımını ve paylaşımını; yerel kademelerde ki görevlerin yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmesini ifade ediyordu. Küreselleşme olgusuyla birlikte geleneksel yönetim anlamını, ulusal egemenlik ve demokrasiye bakışı tamamen değiştirmekte ve ulus-devletin yapısını değiştirmekte, yerel yönetimler için de farklı ve yeni açılımlar ortaya koymaktadır. Küreselleşme ile birlikte gelişme gösteren desantralizasyon kavramı, yerel yönetimlerin yapılarında, faaliyetlerinde, sistemlerinde ve idari konumlarında yeni bir bakış açısını kaçınılmaz hale getirmektedir (Köse, 2004).

Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası’nın yeniden tanımladığı modern desantralizasyon, merkezi ve yerel yönetimlerin görev, işlerlik, harcama ve gelir paylaşımını belirtmekte; bu ifadelere ek olarak kamu yönetimi ve hizmet görme işlevlerine özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını da ilave etmektedir. Subsidiarite ve

yerinden yönetim ilkeleri, küreselleşme akımı ve Avrupa Birliği uygulamaları ile daha çok ön plana çıkmaktadır.

Yerel yönetimlerde; yerelleşme, yerel özerklik ve bu kavramları etkileyen kültürel çeşitlilik Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde ve ayrıca Türkiye'de son yıllarda ki yerel yönetim sistemine bakış açısı ve uygun bir uygulamanın nasıl olacağı tezimizde konu başlıklarının ana eksenini oluşturmaktadır.

Yerel harcama oranlarına bağlı olarak yerel özerklik AB ülkelerinde ve Türkiye'de incelendiğinde, merkezi yönetim ve yerel yönetim arasındaki ilişkilerin ve yerel özerklik seviyesinin ülkeden ülkeye farklılık arz ettiği görülmüştür. Ortaya çıkan bu farklı oranlar, yerel yönetimlerin idari, siyasi ve mali yönden her ülkenin farklı yapısından dolayı kaynaklandığı görülmektedir.

“AB ve Türkiye'de Kültürel Çeşitlilik ve Yerel Yönetimler” konulu çalışmamızın ikinci bölümünde ‘Genel Olarak Yerel Yönetimler’ konusu ele alınacaktır. Teoride yerel yönetimler bölümünde yerel yönetimlerde özerklik, mali özerklik, desantralizasyon, yerindenlik, subsidiarite ve yerel özerklik şartı gibi kavramlar açıklanacaktır. Yerel yönetimlere neden ihtiyaç duyulduğu ve yerel yönetimlerin varlık nedenleri yerelde ki halkın demokratik talepleri doğrultusunda irdelenecektir.

1985 yılında Avrupa Konseyi tarafından üye ülkelerin onayına sunulan Avrupa Yerel Özerklik Şartı, Birlik ülkeleri için önemli bir yerelleşme referans belgesidir. 1996 Konferansının sonuç bildirgesi, bu şartın ifade edildiği yerel özerklik ilkesinin Birlik Antlaşmasında da yer almasını tavsiye ettiği gibi, Bölgesel Özerklik Şartı meydana getirilmesini desteklemektedir (Keleş, 1999).

Bazı AB ülkelerinde ki yerel yönetim yapıları; İspanya, İtalya, Fransa örnekleri üzerinden, Türkiye için değerlendirmeye uygun olabilecek, bölge faktörleriyle ve görev dağılım fonksiyonlarıyla ortaya konacaktır.

AB ülkelerinde, yerel yönetimlerin gelir kaynağı olarak kullandığı vergilerin çeşitlerini ve diğer gelir kaynaklarını; bununla beraber harcamalarına karar verme noktasında söz hakkına sahip olup olmamalarına göre yerel yönetimlerin özerkliğinin ve harcamaya bağlı olarak mali yerel özerkliklerinin her ülke için farklı seviyede olduğu görülecektir. Bu bağlamda yerelleşmeye dair ülkelerin 2000 yılındaki ve 2010 yılındaki verilerine göre değerlendirmeler yapılacaktır.

“AB Toplumlarında Kültürel Çeşitlilik” konulu üçüncü bölümde ise çalışmanın kültürel çeşitlilik yönünü ortaya koyan bir anket kapsamında çıkarsamalar yapılacaktır. Bu bölümde Avrupa Birliğine bağlı bazı ülkelerde yapılan Avrupa Sosyal Araştırmaları veri tabanına göre hazırlanan etnik, din ve dil çeşitliliği üzerine bir anket kapsamında kültürel çeşitlilik ele alınacaktır. Bu anket araştırması kapsamında 2002-2003 yılında ilk çalışmalar daha sonra 2005 yılında ikinci aşama çalışmaları yapılmıştır. Etnik, dil ve din çeşitliliği bağlamında kültürel çeşitliliğin, AB ülkelerinde ki toplumların yapısına etkileri ve ülkelerin halkın yerelde oluşan toplum katmanlarına olan bakışı irdelenecektir.

Dördüncü bölümde, ‘Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Mali Yapısı’ konusu ve buna bağlı olarak yerel yönetimlerin ağırlıklı olarak belediyelerin genel durumu, mali yapıları, gelirleri, harcamaları ve yerel yönetim uygulamalarına değinilecektir.

Yerel yönetimlerle merkezi yönetim arasında ki yönetim durumu, görev alanları ve harcama kalemleri ele alınacaktır. AB ülkelerinde ki yerelleşme oranları ile Türkiye’de ki yerelleşme seviyesi ve cari harcamalar, transfer harcamaları ve yatırım harcamaları yıllara göre değerlendirilecektir.

15 Ekim 1985 yılında imzaya açılan ve Türkiye tarafından bazı maddelerine çekince konularak 21 Kasım 1988’de Yerel Yönetimler Özerklik Şartı imzalanmıştır. Yerel yönetimlerin belirli haklara sahip olmalarını, merkezi yönetimden özerk olmalarını ve yerel kademelerin sorumluluklarını yerel halkın talepleri doğrultusunda yapabilmeleri için yeterli mali kaynakla desteklenmeleri maddelerle güvence altına alınmıştır. Buna bağlı olarak yerel özerklik ve yerelleşme çerçevesinde Türkiye’de ki yerel yönetimler irdelenecektir.

Beşinci bölümde; çalışmamızın hedefi olan kültürel çeşitlilik ve yerel yönetim harcama oranları üzerinden yerel özerklik kavramının, AB ve Türkiye’de ki yerel yönetimler bağlamında analizi yapılacaktır. Ekonometri programı ile yapılan regresyonlarla AB ve Türkiye’de ki yerel yönetime ve kültürel çeşitliliğe ait verilerin analizleri yapılacaktır. İstatistiksel analizlerin ve betimleyici istatistiklerin olduğu bu bölümde çalışmadan hedeflenen sonuçlara yönelik olarak değerlendirmeler olacaktır. Önceki bölümlerde ele alınan AB ülkelerinde ki yerel yönetim yapıları, gelirleri, harcama alanları, GSYİH’da ki yerel bütçe oranları, istihdam yüzdeliği, nüfus artış hızı,

toplam harcama içinde ki yerel harcama oranları ve kültürel çeşitlilik katsayıları farklı regresyonlara uygulanmak suretiyle analiz edilecektir. Sonuç kısmında da regresyon analizlerine paralel olarak hem AB hem de Türkiye için kültürel çeşitlilik ve yerel yönetimler üzerine bir değerlendirme yapılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. GENEL OLARAK YEREL YÖNETİMLER

2.1. Teoride Yerel Yönetimler

2.1.1. Temel Kavramlar

Avrupa Birliği ülkelerinin yönetim şekillerine ve yerel yönetim sistemine bakıldığında genelinde üniter devlet yapısının hakim olduğu görülmektedir. Ülkeler ayrı ayrı ele alındığında Almanya, Avusturya ve Belçika federal bir yönetim yapısı ile yönetilmektedir. Avrupa Birliği ülkelerinde yönetim yapılarının içinde giderek yerelleşme; yani yerel yönetimlerin otoritelerinin, görevlerinin, özerkliklerinin ve imkanlarının arttırılması; merkezi yönetimin küçültülmesi fikri ve bu yönde alınan kararlar kendini açık bir şekilde göstermektedir. Türkiye’de 1982 Anayasası’nın “merkezi idare” başlıklı 126. maddesinde de ifade edildiği gibi illerin yönetiminin yetki genişliği ilkesine göre yürütülmesi halinde âdem-i merkeziyetçilik, yerelleşme veya yerinden yönetim ifadeleri ile karşılaşılmaktadır. Teoride yerel yönetimler bölümünde yerel yönetimler ile ilgili kavramların ülkemizde ve uluslararası alanda nasıl tanımlandığına bakmak gerekmektedir:

Özerklik, bir topluluğun veya bir ülkenin belirli bir bölgesinde faaliyet gösteren yönetim biriminin sahip olduğu siyasi bir otorite ya da kendi kendini yönetebilme ve karar alma seviyesini veya sınırları içerisinde faaliyette bulunduğu ülke veya siyasi toplulukla ilişkisinde var olan özgür iradesini ifade etme durumudur (Oxford Economic Dictionary).

Başka bir tanımla özerklik, ‘yerel yönetimlerin yerel nitelikte olan işleri, kendi başına, kendi organları eliyle görebilmesi, bağımsız kararlar alarak politikalar oluşturmaları ve bunları yapmaya olanak verecek kaynaklara gelirlere sahip olabilmesidir’ (Keleş, 2000).

ABD İdareler Arası İlişkiler Komisyonunun 1993 yılında ki raporuna göre, yerel özerklik dört bölümde ele alınmaktadır. Birincisi, yerel birimlerin kendi organizasyon

ve yönetim yapılarını meydana getirebilmeleridir. İkincisi, görevlerine kendi karar organları vasıtasıyla karar verebilmesi; üçüncüsü ise gelir, gider ve borçlanma konularında merkezi yönetimden ayrı hareket edebilmesidir. Dördüncüsü de kendi personelini seçme, çalışma koşullarını belirleyebilme, personel sayısı ve niteliği konusunda serbestçe hareket edebilmesidir (Ulusoy ve Akdemir, 2009).

Kamu hizmetlerinin merkezi devlet yapısı ile yöresel hizmet yapısı olan yerel yönetim birimleri arasında bölüşümü, kamusal kaynakların da paylaşılması zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Bu bölüşümün gerçekçi bir biçimde çözümlenmesi oldukça zorluk arz eden “mali tevzin” sorununun ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Tekin, 1977).

Yerindenlik ilkesinin AB içerisinde kabul edilirliliğini desteklemek ve genel bir çerçeve olması için 2001 yılında Yönetişim Beyaz Kitabı hazırlanmıştır. Bu kitap ile AB ölçeğinde karar alma mercilerinin daha katılımcı ve çoğulcu bir yapıda olmasının yolu açılmıştır. Bu çalışma ile 7 temel prensip kabul edilmiştir. Bunlar katılımcılık, yerindenlik, şeffaflık, hesap verebilirlik, kararların orantılı olması, bütüncül olan politika alanları meydana getirme ve bilim hedefli politikaların oluşturulması hedeflenmiştir. Yerindenlik ilkesi bu şekilde daha geniş bir bakış açısına sahip olmuştur. Bu kararlarla AB içinde bulunan bütün yerel, bölgesel, merkezi yönetimler ile AB ve devletlerarası ilişkiler ortaya konmuştur.(Tesev Yayınları)

Mali tevzin, kamu tüzel kişileri arasında (devlet, il, belediye gibi) bir taraftan hizmetlerin ve buna karşılık giderlerin, diğer taraftan da bu hizmetlerin giderlerini karşılayan gelirlerin paylaşılmasını açıklayan bir düzendir (Tekin, 1977).

Yerelleşme, yerinden yönetim veya âdem-i merkeziyet olarak birbirinin yerine kullanılabilen kavramların içeriğini oluşturan yönetim yapısı, yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere gerekli olan kamu hizmetleri, kültürel faaliyetleri merkezi yönetim dışında farklı kamu tüzel kişiliğe sahip; devletin hiyerarşik denetimi haricinde, idari vesayetine dahil; organları o bölgedeki yerleşik halkın seçimi ile görev başına gelen; ayrı bütçeleri ve bağımsız gelir kaynakları bulunan; fakat daha az yetkili otoritelerce sağlanmaktadır (Bailey, 1999).

Ortaya konan reformlarla son yirmi yılda, yerelleşme veya desantralizasyonun dünyada hızla geliştiği ve Birleşmiş Milletler, OECD, Dünya Bankası, Avrupa Birliği

gibi uluslararası kuruluşların da bu yönde ilerlediği görülmektedir. Bu kuruluşlar, yerleşmenin geliştirilmesi ve yaygınlaşmasını farklı bir söylemle daha demokratik, şeffaf, hesap verebilen, devletin hantal bürokrasisinden kurtulmuş kamu hizmeti sunumunun sağlanması gerekçeleriyle destek vermektedirler (Yücel, F.N.2007).

Mali desantralizasyon, birbirine bağlı iki konuyu içermektedir. Bunlardan birincisi, merkezi ve yerel yönetimler arasında harcama sorumluluklarının ve gelir kaynaklarının bölüşümüdür. İkincisi ise, harcamalarını ve gelirlerini belirleme konusunda yerel yönetimlerin sahip olduğu özgürlüklerdir (Güner, 2005).

Mali desantralizasyon veya yerleşme derecesinin ölçümünde kullanılan bazı yöntemler vardır. Bunlardan bir tanesi, yerel vergilerin (kendi topladığı vergiler ve merkezi yönetim vergi gelirlerinden aktarılan paylar), toplam yerel gelirler (vergi, vergi dışı gelirler ve yardımlar) içindeki payıdır. Bu bağlamda bakıldığında, Avusturya, İsveç ve İspanya, İtalya'ya göre daha fazla mali özerkliğe sahiptir. Diğer bir ölçüm yöntemi ise yerel vergileri ve genel yardımları birlikte ele almaktır. Bu ölçüm, yerel yönetimlerin harcama özerkliğinin daha çok veya daha az olduğunu gösterir. Bu ölçüm şekline göre, İspanya, İsveç ve Birleşik Krallık büyük bir özerkliğe sahipken, Hollanda bu konuda kısıtlamaya tabidir. Mali desantralizasyon veya yerleşme derecesinin belirlenmesinde ki üçüncü yöntem ise, harcamalardaki ve yerel gelirlerdeki artış arasındaki ilişkinin herhangi bir dönem boyunca incelenmesidir (Owens ve Panella, 1991).

Mali desantralizasyonun belirlenmesi ile ilgili kriterleri açıkladıktan sonra bu ölçümlerden ortaya çıkan mali özerklik kavramına bakalım: Mali desantralizasyonla, yerleşme ile neredeyse aynı anlama gelen, *mali özerklik*, yönetimin farklı kademeleri arasında gelir ve harcama devri gibi birtakım kurumsal düzenlemelerin bir parçasıdır. Mali özerkliği değerlendirmenin genel bir ifadesi de, kaynak ve sorumlulukların yerel yönetimlerin kontrolü altında olmasıdır. Yerel yönetimlerin gelir ve harcama göstergeleri (desantralizasyon veya yerleşme oranları) mali özerkliğin belirlenmesinde ve yıllar itibari ile değişiminin izlenmesinde yardımcı olabilir (Blöchliger ve King, 2005).

Mali özerklik, toplam yönetim harcamaları ve toplam vergi gelirleri içinde yerel yönetimlerin payına göre ve yerel yönetimlerin öz gelirlerinin kendi bütçeleri içindeki

miktarına göre belirlenebilmektedir. Yerel yönetimlerin öz gelirleri ve toplam vergi gelirlerinden ayrılan miktar arttıkça bu kaynakları istedikleri sorumluluk alanlarına kullanabilme özerkliğinden dolayı mali özerkliklerinin arttığı söylenebilmektedir. Yerel birimler yerel vergilerin matrah ve oranlarını belirliyorsay veya ikisinden herhangi birini belirleyebiliyorsa “tam mali özerklikten” bahsedilmekte; yerel vergilerin uygulanmasında yerel yönetimler, daha üst bir yönetim biriminin iznine ihtiyaç duyuyorsa veya yerel vergiler tamamıyla merkezi yönetim tarafından ortaya konuyorsa “mali özerkliğin olmamasından” bahsedilmektedir (Güner, 2005).

Vergi özerkliğı, yerel yönetim sistemlerinin kendi öz vergileri üzerindeki serbest karar verebilmelerini ifade eder. Vergi özerkliğı, yerel yönetimlerin bir geliri yürürlüğe işleme sokma veya işlemiden kaldırma; vergi oranlarına karar verme; vergi matrahına düzen verme; muafiyet ve istisnalara dair özerkliğini ifade eder. Vergi özerkliğı terimi içerik olarak; i) vergi oranı ve matrahı üzerinde tam karar vermeyi, ii) vergi oranı üzerinde tam yetkiyi, iii) vergi matrahı üzerinde tam yetkiyi, iv) merkezi yönetim ile vergi paylaşımı arasındaki işlemleri, v) vergi matrahı veya oranı üzerinde serbest karar merci olmama şeklinde ülkeden ülkeye farklılık arz etmektedir (Güner, 2005).

Yerindenlik veya Subsidiarite ilkesi ise, “hizmetlerin topluma en yakın aşamada ve makamda götürülmesi” anlamını taşımaktadır. Bu ilke, görev ayrımı üzerinde yükselmekte, anlamı gereğı, ayrılan görevler ile birlikte mali kaynaklar ve personelin de “merkezden ayrı sistemler” olarak yeniden düzenlenmesini ifade etmektedir. Yerel yönetimlerin sahip olduğu her türlü gelir kaynakları üzerinde özgür kılınması ve bu durumun anayasal güvence altına alınmasıyla hedef sağlanmış olmaktadır (Güler, 2000).

Gerek AB kurumları gerekse Avrupa Konseyi’nin büyük önem verdiği yerindenlik ilkesi, yerel ve bölgesel yönetimlere daha fazla yetki verilerek özerkliğinin artırılmasını ortaya koymaktadır. Bu durumda kuzey ülkelerinin yerel ve bölgesel yönetimleri ile güney ülkelerinin yönetimlerinin daha da yakınlaşmasını netice verecektir. Üye ülkelerin bir çoğunda bu yönde adımlar atılmaktadır (Goldsmith and Klausen, 1997).

1985 yılında Avrupa Konseyi tarafından üye ülkelerin onayına sunulan Avrupa Yerel Özerklik Şartı, Birlik ülkeleri için önemli bir yerelleşme referans belgesidir.1996

Konferansının sonuç bildirgesi, bu şartın ifade edildiği yerel özerklik ilkesinin Birlik Antlaşmasında da yer almasını tavsiye ettiği gibi, Bölgesel Özerklik Şartı meydana getirilmesini desteklemektedir (Keleş, 1999).

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının 3.maddesinde geçen yerel özerklik ifadesi, “yerel yönetimlere kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel halkın çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı tanınması” şeklinde ifade edilmektedir. Bu ilkenin “yerel yönetimlere kendi temel kurallarını koyma, kendi işlerini istediği gibi yürütebilme, merkezi yönetimin yerel işlere karışmasını önleyebilme, kendi yerel kaynaklarını oluşturabilme ve yerel topluluk üyelerinin genel refahına katkıda bulunabilme hak ve yetkisini sağlama” manasına geldiği de söylenebilir (Yeter, 1996).

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında yer alan maddeler incelendiğinde siyasi, idari ve mali özerklik kavramları ortaya çıkmaktadır. Siyasi özerklik, yerel bölgenin kendi ile ilgili konularda yasa yapma yetkisinin olması ve özgür bir şekilde davranmasını tanıyan bir sistemdir. Eyalet yönetimlerinin olduğu yerde yasa çıkarmak gibi yetkilere eyaletler sahip olmak ile beraber egemenlik yetkisi federal devlet kontrolünde olmaktadır (Geray,1995). İdari özerklik, yerel birimlerin karar mercilerini seçimle iş başına getirebilmelerini, özgürce karar alabilmelerini, işlerini dış müdahale olmadan yerine getirebilmelerini ve tüzel kişilik olmalarını ifade eden bir sistemdir (Yüksel, 2005). Mali özerklik, yerel yönetimlerin merkezi yönetim haricinde yetkilerini kullanabilmesi, görevlerini yerine getirebilmesidir. Ayrı mal varlığına ve gelir yapısına sahip olabilmelerini ve yasalara göre harcama yetkisine olabilmelerini ifade eder (Yüksel, 2005).

Siyasi, idari ve mali özerklik yerleşmenin ve yerel özerkliğin tamamlayıcı etkenleridir. Yerel özerklik şartı, Avrupa’da 1960’ların sonundan itibaren oluşan merkezle yerel yönetimler arasında görev dağılımı ve yerleşme eğilimini hızlandırmış bulunmaktadır (Balducci, 1997). Bir çok ülke, yerel özerklik şartının onayına bağlı olarak daha sonraki yıllarda yerel ve bölgesel birimlerine ilişkin düzenlemeler yapma ihtiyacı duymuşlardır. Bu ülkelerden bir kısmı Danimarka 1980, Yunanistan 1994, Finlandiya 1995, Luxemburg 1988, Hollanda 1994, İsveç 1992 yılında düzenlemeler

yapmışlardır (Delcamp, 1997).

Farklı Avrupa ülkelerinin gerçekleştirdikleri yeniliklerin ortak noktası ise merkezden yerele daha fazla yetki aktarımı ve optimum yerel yönetim büyüklüğü ve birimlerinin meydana getirilmesi şeklinde ifade edilebilir.1980'lerin sonu ile 1990'lı yıllarda ise daha fazla yerel yönetimlerin yetki ve mali özerkliklerini arttırma, merkezi baskıyı sınırlama hedefli çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Balducci, 1997).

Türkiye aslında, Almanya Avusturya, Kıbrıs, Danimarka, İspanya, Finlandiya, Yunanistan, İzlanda, İtalya, Malta, Norveç, Hollanda, Portekiz, İsveç, Liechtenstein, Luxembourg ile beraber şartı ilk imzalayan ve meclisinde kabul eden Konye ülkelerindendir (Delcamp, 1997).

Anayasaları eski olan birçok Batı Avrupa ülkesi önce özerklik ilkesini anayasalarına ilave etmek maksadıyla anayasa değişikliğine gitmemiştir. Federal devletlerin anayasaları federe yönetimleri ayrıntılı olarak açıklamaktadır (Delcamp, 1997).

Almanya ve İspanya, yerellik ilkesini açıkça uygulamakta olan örnek ülkeler olarak söylenebilir. Teoride, yerel yönetim sistemlerinin en fazla güce sahip olmaları gerekmektedir; çünkü yerel unsurlara en yakın olanlar ve onların ihtiyaçlarına direkt muhatap olanlar yerel kademedeki yönetimlerdir (Diez, 2006).

Subsidiarite ilkesinin en önemli işlevi, AB coğrafyasında bulunan ulus-altı yerel örgütlerin, yerel yönetimlerin yetkilerinin korunması ve artırılmasını sağlamaktır. Yereli birimleri merkez karşısında anayasal anlamda güçlü kılarak AB içinde yerel özerkliğin sigortası ve güvencesi olmuştur (Özcan, 2004).

AB Bölgeler Komitesi Başkanı Delebarre, subsidiariteyi, Avrupa'yı vatandaşlarına daha yakın hale getiren etkin bir sözleşme olarak ifade etmiştir. Delebarre'ye göre subsidiarite, hükümetin politik aktörleri ile vatandaşlar arasında kaliteli ilişkilerin ve diyalogların kurulması ve devam ettirilmesi için; ayrıca birçok Avrupa Birliği politikası ve "daha iyi bir Avrupa" için çok önemli bir yöntemdir. Bölgeler Komitesi, subsidiariteyi, çoklu yönetim kademeleri üzerine kurulu modern bir Avrupa Birliği yönetim yapısı olarak görmektedir. Avrupa Birliği ülkeler, bölgeler ve yerel otoritelerden oluşan gruplardan meydana gelmekte; bundan dolayı subsidiaritenin, yerellik politikasının sadece ulusal düzeyde değil Avrupa Birliği bazında da

uygulanması ve buna yönelik çalışmaların yapılması gerektiği belirtilmektedir (Delebarre, 2006).

2.2. Yerel Yönetimlerin Varlık Nedenleri

Yerelleşme, mali tevzin, mali desantralizasyon, ve mali özerklik gibi kavramlara açıklık getirdikten sonra yerelleşmenin varlık nedenleri şu şekilde açıklanabilir.

Yerelleşme ifadesi, birçok politik ortamda yüksek düzeyde tartışılmakta ve ele alınmaktadır. Bu tartışmalar, şu maddeleri barındırmaktadır:

(i) Gelişmekte olan dünyada, yetki devri hareketinin analizi, (ii) Politik kararların, yerel yönetim biriminde alınması gerektiğini belirten Avrupa Birliği'nin Maastricht Antlaşmasında ki subsidiarite ilkesinin benimsenme durumu, (iii) Birleşik Devletlerdeki, federal devletten eyaletlere doğru yapılan harcamalar için yapılan sorumluluk değişimini kapsayan yetki devrine yönelik olarak ifade edilen görüşler, (iv) Coğrafi alan olarak sınırlı olan yerel hizmetlere olan talebin ortaya konması için özel yerel bölgelerden ve bölgesel faktörlerde yararlanmanın görüşülmesi (Zodrow, 2003).

Bu maddelerde yapılan açıklamalar doğrultusunda yerel yönetimlerin varlık gayelerinin esası, demokratik gerekçelerdir. Demokrasinin sağlanması, geliştirilmesi ve yerel düzeyde hayat bulması için yerel yönetimlerin var olması önemli görülmektedir. Çünkü yerel yönetimlerin organları seçimle iş başına gelmekte ve ayrıca yerel halkın istekleri, kültürel talepleri doğrultusunda çalıştıkları için halkın yönetime katılımı da gerçekleşmiş olmaktadır (Zodrow, 2003).

Geleneksel mali federalizm teorisine göre, yerel birimler, yerelde ki ihtiyaç ve sorunlara daha az giderle ulaşmakta; oluşturdukları mal ve hizmetlerle kendi aralarında rekabet meydana getirmektedirler. Bunun sonucu olarak daha etkin, kültürel ihtiyaçlara cevap verecek şekilde ve kaliteli hizmet sunmak; yönetimi kendilerine bırakılmış vergilerin oranlarını düşürmek; kamu sektörünü daha kaliteli ve faal hale getirmek ve mali disiplini tesis için bir yarış ortamına girmektedirler. Bu yarış neticesinde de yerel halk, kendi isteklerine kültürel ve yaşamsal ihtiyaçlarına cevap verebilen bölgelere göç etmektedir. Bu yapılan çalışmalardan ortaya çıkan fikir olarak yerel ihtiyaçlara ve taleplere karşılık olarak birtakım politikaları ve refahı geliştirmek için yerel yönetimlere

daha fazla güç, gelir kaynakları, özerklik ve yetki vermenin önemi ve gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Yücel, F.N., 2007).

Yerel yönetimlerin var oluş sebepleri aşağıda ki maddeler halinde sıralanabilir:

1) Tarihsel ve geleneksel manada oluşum: Devletin oluşumu ile ortaya çıkan yerel yönetimler, asıl önemini, devletin ve halkın artan ihtiyaçları sonucunda kazanmıştır. Bununla birlikte, yerel halkın katılımını sağlayarak, demokrasiyi geliştirmesi ve kültürel çeşitliliği sağlaması yerel yönetimleri önemli hale getirmiştir.

2) Yerelleşme sayesinde, yerel toplumun farklı ihtiyaçlarına daha kısa sürede, daha etkin, hedefe en yakın şekilde, düşük maliyetlerle karşılanacağı açıktır. Yerelleşme, vatandaşların kamu mallarına olan talepleri ile daha iyi bir yapı kurmaktadır.

3) Yerelleşme, yerel yönetimleri topluma karşı daha sorumlu hale getirmekte ve bölgesel gelişmeyi de arttırmaktadır. Yerelleşme, yerel kamu mallarının ve vergilerin tahakkukunda halkın ve yasal alanların uyum içinde olmasına yardımcı olmaktadır.

4) Tercihlerin açıklanması: Yerel yönetimler, ihtiyaç duyulan kültürel ve tüm hizmetlerin belirlenmesi ve sıraya konulması ile ilgili olarak merkezi yönetimden daha doğru kararlar alabilmektedir. Bu hem yerel halka olan kültürel yakınlıktan hem de seçim sürecinin bunu açıkça ortaya koymasından ötürüdür.

5) Hizmetlerin oluşturduğu faydanın bölünebilirliği ve yayılma alanı: Örneğin milli savunma ve emniyet hizmetleri tam bölünmez niteliğe sahiptirler ve merkezi yönetim tarafından yapılmaktadır. Su, elektrik, kanalizasyon, hastane v.b. hizmetler yarı bölünebilir mal ve hizmetlerdir ve genellikle yerel yönetimler tarafından sunulmaktadır. Bazı sunulan hizmetlerin son sınırı belli bir bölge olduğu gibi bu hizmetten sağlanan marjinal fayda da bu bölge sınırları dahilinde kalmaktadır. Topluma yapılan hizmetlerin ve görevlerin ulaştığı saha genişledikçe, hizmet yerel olmanın ötesinde ulusal bir seviyeye çıkmaktadır (Tekin, 1977).

2.3. Bazı AB Ülkelerinde Yerel Yönetim Yapıları

2.3.1. Fransa'da Yerel Yönetim Yapısı

Fransa'da 4 yerel yönetim birimi vardır. Komünler(belediyeler), iller, bölgeler ve kamu işbirliği kuruluşları bulunmaktadır. Belediyeler 36.787, iller 100, bölgeler 26 olarak Fransa'da yer almaktadır. Fransa üniter bir yapıya sahip olmakla beraber 1982 yılından sonra yerinden yönetim ilkesi etkili olmaya başlamıştır. Valilerin yerel yönetimler üzerinde ki ağırlığı kaldırılmış ve 2003 yılında devlet yapısına yerelleşme kavramının eklenmesiyle yasal dayanak sağlanmıştır. Fransa yerel birimleri içerisinde deniş aşırı topraklarda bulunan yerel birimler bulunmakla birlikte, güçlü bir merkezi yönetime sahip olan Fransa'da bölge yönetim uygulamasına kolay geçilmemiştir. Bölge yönetimleri özellikle komün ve il yönetimleri ile merkezi yönetim arasında birleştirici bir konumdadır. Yerel yönetimlerin bölge ölçeğinde güçlü bir temsil yapısı olurken, belediye başkanı adli kayıt, emniyet hizmetleri, seçimlerin hazırlanması, askerliğe alım, zorunlu eğitim hizmetleri gibi görevlerle sorumludur. Fransa'da merkezi yönetimin altında taşra yapısı ve özerk yerel yönetimler şeklinde iki çeşit yerel yönetim birimi vardır. Taşra teşkilatında bölgeler, iller, ilçeler olmakla beraber vali yönetimin başında bulunur. Özerk yerel birimlerde ise bölge, il ve belediyeler bulunmakla birlikte yapılacak hizmetler bütçe, yetki ve donanım imkanı bölünmeden ilgili birime bırakılır ve bu şekilde etkin bir hizmet sunulmuş olur (Akçakaya, 2003).

Fransa da yerel yönetimlerin belirlenen sınırlar içinde vergi oranlarını belirleme imkanı vardır. Yerel yönetim düzeyinde 2003 yılı olarak harcama payı komünlerin %65, illerin %24.9, bölgelerin %8.6 oranındadır. Fransa'da sunulan hizmetler içinde en çok harcamayı komünlerin yaptığı görülmektedir. Komünlerin yaptığı görevler arasında toplumun spor, kültür ve boş vakitlerini değerlendirdiği kültürel etkinlikleri yaptığı hizmetler öne çıkmaktadır. Sunulan hizmetlere göre 2003 yılında harcama türünde eğitimin payı il de % 7.6, bölge de %21,3 tür. Ulaşım da il %12.4,bölge %27.6 oranında bir harcama payına sahiptir (Akçakaya, 2003).

Fransa da yetki düzeyi, yetki türü ve yetki kullanımına göre yerel yönetim birimlerinin görev dağılımları Çizelge 1'de aşağıda görülmektedir. Yerel yönetimlerin eğitim, güvenlik, ulaşım ve adalet alanlarında yetkileri bulunmaktadır.

Çizelge 1: Fransa’da Yerel Yönetimler Görev Dağılım Çizelgesi

Yerel Yönetim Görevleri	Yetki Düzeyi			Yetki Türü				Yetki Kullanımı		
	Devlet	Orta Kademeli Yönetim	Belediye	Tam	Ortak	Zorunlu	Kısmi	Doğrudan	Dolaylı	İsteğe Bağlı
Genel Yönetim										
Güvenlik			X	X		X				X
İtfaiye			X	X		X				X
Sivil Koruma	X					X		X		X
Adalet	X		X		X	X		X	X	X
Resmi Kayıt İşleri	X			X				X		
İstatistik Kayıtları	X			X				X		
Seçim Kayıtları			X	X		X		X		
Eğitim										
Okul Öncesi Eğitim	X		X		X	X		X		
İlköğretim	X		X		X	X		X		
Ortaöğretim	X	Bölge			X	X		X		
Mesleki ve Teknik Eğitim	X	Bölge				X				
Yüksek Öğrenim	X			X		X		X		
Yetişkin Eğitimi		Bölge								
Diğer										
Kamu Sağlığı										
Hastaneler	X				X				X	
Sağlık Koruması	X	İl	X		X			X		
Sosyal Refah										
Yuvalar			X	X				X		
Sosyal Hizmet		İl			X	X		X		
Yardım Evleri	X	İl			X				X	X
Sosyal Güvenlik	X			X				X		
Şehir Planlama			X		X					X
Su Ve Atık Su	X		X		X	X		X		
Çöp Toplama			X	X		X		X		
Mezarlıklar			X	X		X		X		
Mezbaha										
Çevre Koruma	X		X		X	X		X		
Tüketici Hakları	X			X		X		X		
Tiyatro ve Konser	X	İl	X	X						
Müze ve Kütüphane	X	İl	X		X					
Parklar			X	X				X		
Spor ve Boş Zaman	X		X				X			
Yollar	X		X		X			X		
Ulaşım	X	İl	X		X			X		
Şehir Kara Ulaşımı			X		X			X		
Şehir Raylı Sistemleri		Bölge					X			
Limanlar	X	İl	X							
Hava Alanı	X		X				X	X		
Su			X	X						
Elektrik	X	X			X				X	
Ekonomik Teşvik	X		X		X					X
Turizm	X		X		X					X

Kaynak: Tesev Yayınları

2.3.2. İspanya'da Yerel Yönetim Yapısı

İspanya'da üniter bir yönetim yapısı ve geniş bir yerelleşme uygulaması vardır. Üç kademeli yerel yönetim yapısı ve bölgesel yönetim, il yönetimi ve belediyeler şeklinde yönetim birimleri bulunmaktadır. İspanya'da özerk birlikler 17, iller 50, belediyeler 8097, köy birlikleri 3722, ilçeler 45, belediye birlikleri 815 olarak yerel yönetim birimi vardır. Yerel birimler oluşturulurken tarihsel geçmiş, kültürel, ekonomik ve sosyal yapı durumu öne çıkmaktadır. Normal belediyeler yanında özel statülü belediyeler ve büyükşehir belediyeleri yer almaktadır. Özel statülü Ceuta ve Melilla kentlerinin özerk bir yapısı, özel kanunla yetki ve sorumlulukları vardır. Madrid ve Barselona için ayrı yasalar çıkartılmıştır. Her bölge için ayrı bir yasa ile yerel yönetimin yetki, sorumluluk, idari yapı ve mali hakları yasalarla düzenlenmiştir. Bölgesel düzeyde merkezi yönetimin bir temsilcisi olmakla beraber bu temsilci merkezi yönetimin isteklerini yerine getirirken bölgesel yönetimle ortak kararlar almaktadır. İspanya anayasası İspanyayı merkezi bir devlet olarak ifade etmiş görünse de özerk bölge yapısıyla federal bir yapı bulunmaktadır. Kültürel etkenlerin durumuna göre on yedi özerk bölge oluşmuştur. Bu bölgelerin statülerinin oluşmasında yerel temsilcilerin görüşüne göre bir sistem kurulmaktadır (Tesev Yayınları).

İspanya da bölgesel meclis bir parlamento şeklinde yasama yetkisine sahiptir. Bu yetki alanları maddeler halinde aşağıda ki gibi sıralanabilir;

- vergi koyma veya vergiler ilave yapma
- bölgesel yönetimin anlaşmalarını onaylama
- bölgesel yönetimi temsil eden senatörleri seçme
- bölgesel meclis başkanını seçme veya görevine son verme
- anayasa mahkemesine başvuru yapma
- ulusal meclise yasa teklifinde bulunma
- bölgesel yönetimin statüsünü değiştirme girişiminde bulunma
- özerk bölge meclisi başkanını seçme ve görevine son verme.

Eğer bir konuda yerel bölgenin istekleri bölgesel çıkarlardan önemliyse bu durumda tercih ve sorumluluk yerel yönetimlere bırakılmaktadır. Yerel birimler

sorumluluk alanlarında özerk olarak görev yaparlar ve özerk bölgelerin kendi vergi gelirleri bulunmaktadır. Emlak vergileri, miras vergileri, KDV gibi vergi türleri vardır (Council of Europe, 1997).

Çizelge 2’de İspanya’da yerel yönetimlerin fonksiyonlarına göre görev alanları ve yetkileri görülmektedir. Yerel yönetimlerin güvenlik, eğitim ve sağlık gibi pek çok alanda doğrudan yetkili oldukları ifade edilebilir.

Çizelge 2: İspanya’da Yerel Yönetimler Görev Dağılım Çizelgesi

Yerel Yönetim Görevleri	Yetki Düzeyi			Yetki Türü				Yetki Kullanımı		
	Devlet	Orta Kademeli Yönetim	Belediye	Tam	Ortak	Zorunlu	Kısmi	Doğrudan	Dolaylı	İsteğe Bağlı
Genel Yönetim										
Güvenlik	X	Bölge	X		B-Bölge	B	B-Bölge	X		X
İtfaiye		İl Y	X	B	İl Y	B	B-Bölge	X		X
Sivil Koruma	X	Bölge	X		X	X	B	X		X
Adalet	X		X	X		X		X		
Resmi Kayıt İşleri	X		X	X		X		X		X
İstatistik Kayıtları	X	İl-Bölge	X	X		B-Bölge	X	X		X
Seçim Kayıtları	X			X		X		X		X
Eğitim										
Okul Öncesi Eğitim	X	Bölge	X		X	X		X		X
İlköğretim	X	Bölge	X	X		X		X	Bölge	X
Ortaöğretim	X	Bölge	X	Bölge	B	Bölge	İl-Bölge	Bölge	Bölge	Bölge
Mesleki Ve Teknik Eğitim	X	Bölge	X	B	B	Bölge	İl-Bölge	Bölge	Bölge	Bölge
Yüksek Öğrenim	X	Bölge	X	Bölge	B	Bölge	B	Bölge	Bölge	Bölge
Yetişkin Eğitimi	X	Bölge	X	Bölge	B		B-Bölge	Bölge	Bölge	Bölge
Diğer	X	Bölge	X	Bölge	B	B	Bölge	Bölge	Bölge	Bölge
Kamu Sağlığı										
Hastaneler	X	İl-Bölge	X	Bölge	İl-B	X	X	Bölge	X	İl-Bölge
Sağlık Koruması	X	Bölge	X	B-Bölge	B-Bölge		X	Bölge	X	
Sosyal Refah										
Yuvalar		İl-Bölge	X	Bölge	İl-Bölge	B-Bölge	İl	X	X	X
Sosyal Hizmet		İl-Bölge	X	Bölge	İl-Bölge	B-Bölge	İl	X	X	X
Yardım Evleri	X	İl-Bölge	X		X	B-Bölge	İl	X	X	X
Sosyal Güvenlik	X	Bölge		X		X		X		X
Şehir Planlama		İl-Bölge	X		X	X		X	X	X
Su Ve Atık Su			X	X		X		X	X	X
Çöp Toplama			X	X		X	X	X	X	X
Mezarlıklar			X	X		X	X	X	X	X
Mezbaha			X	X			X		X	X

Çizelge 2: (devam)

Yerel Yönetim Görevleri	Yetki Düzeyi			Yetki Türü				Yetki Kullanımı		
	Devlet	Orta Kademeli Yönetim	Belediye	Tam	Ortak	Zorunlu	Kısmi	Doğrudan	Dolaylı	İsteğe Bağlı
Çevre Koruma	X	Bölge	X		X	B-Bölge	B	Bölge		X
Tüketici Hakları	X	Bölge	X		X	X		X		X
Tiyatro ve Konser	X	İl-Bölge	X		X		X	X	X	X
Müze ve Kütüphane	X	İl-Bölge	X		X	X	B	X		X
Parklar		Bölge	X		X	B	X	X		X
Spor ve Boş Zaman		İl-Bölge	X		X	B-İl	X	X	X	X
Yollar	X	İl-Bölge	X	X		X		X	Bölge	X
Ulaşım	X	Bölge		X		X		X		X
Şehir Kara Ulaşımı			X	X		X		X	X	X
Şehir Raylı Sistemleri			X	X			X			B
Limanlar	X	Bölge		X		X		X		X
Hava Alanı	X	Bölge		X		X		X		X
Su	X	Bölge	X	X		B		B	B	B
Elektrik	X	Bölge	X	Bölge	X	X		Bölge	Bölge	Bölge
Ekonomik Teşvik	X	İl-Bölge	X	Bölge	İl	Bölge	B-Bölge	Bölge	X	Bölge
Turizm	X	Bölge	X		X	X		X		X

Kaynak: Tesev Yayınları

2.3.3. İtalya'da Yerel Yönetim Yapısı

İtalya'da yerel yönetim yapısı 1948 anayasası ile üç kademeli şekilde planlanmıştır. Bölge, il ve belediyeler olarak tanımlanmıştır. 1990 yılında yapılan değişiklikle metropoliten kentler de yerel yönetimler kademesine dahil edilmiştir. Belediyeler, iller, metropoliten kentler ve bölgeler olarak devam etmektedir. Büyük belediyelerin mahalleler ile birleşmesiyle kentsel, ekonomik ve sosyal bütünleşmenin hedeflendiği Roma ve Milano başta olmak üzere dokuz kent metropoliten kentin oluşması hedeflenmiştir. Fakat bölgesel yönetimler metropoliten kentlere olumlu bakmamaktadırlar. 20 bölge, 103 il, 8.088 olarak da belediyeler yer almaktadır. İtalya da devlet tek ve bölünmez olarak tanımlanır aynı zamanda yerel özerklik de ön plandadır. Anayasa da yerel yönetimler ve özerkliği üzerinde detaylı olarak tanımlamalar yapılmıştır. Yerel birimlerde vali düzeyinde merkezi hükümetin de temsilcisi vardır (Council of Europe, 2008).

Görev dağılım çizelgesinde Çizelge 3'de görüldüğü üzere belediyeler sosyal hizmetler, ekonomik kalkınma hizmetleri ve şehirleri düzleme görevlerini yerine getirmektedirler.

İtalya'da 1990'ın ortalarında ortaya çıkan ayrılıkçı bir partinin çalışmasıyla Güney İtalya'nın Kuzey İtalya'dan haksız olarak pay aldığını ifade ederek sisteme kaşı çıkmıştır. Bu karşı çıkış neticesinde Cumhuriyet belediyeler, iller, metropoliten kentler, bölgeler ve merkezi hükümetten oluşur şeklinde Anayasada düzenleme yapılmıştır. Belediyeler ve diğer yerel yönetimler merkezi yönetimle aynı seviyede sayılmıştır. 2003 yılında İtalyan Anayasa Mahkemesi, bütün yerel yönetimlerin özerk olarak kendi statülerini kendilerinin belirleyebileceğine onay vermiştir. Bölgeler finansman olarak merkezi yönetime bağlı olmakla beraber merkezi hükümetin bölgede ki temsilcisi bölge kararlarını veto etme yetkisi bulunmaktadır (Tesev Yayınları).

Bölgelerin AB kurallarıyla sınırlı olan yasama yetkileri vardır. Bölgeler kendi durumlarını belirlemede ve değiştirmede serbesttirler fakat bu durum diğer bölgelerin ve ulusal çıkarların rağmına olmaması gerekir. Bölgeler kendi bütçeleri üzerinde kesin olarak söz sahibidirler. Bölge ile ilgili alınacak kararlarda yerel demokrasi işletilip referandum uygulamasına gidilir. Belediyelerin kurulmasında isimlerinin değiştirilmesinde ya da sınırlarının değiştirilmesinde referandum yapılarak karar

alınmaktadır (Tesev Yayınları).

Bölgesel ve diğer yerel yönetimlerin merkezi yönetimle arasında ki diyalogun sağlanmasında birleştirilmiş konferans yöntemi uygulanmaktadır. Bölge yönetimleri yerel birimlerin meclislerinin oluşturulmasında yetki sahibidirler. Özerk bölgeler ancak kanun yetki verdiği şekliyle vergi koyabilir. Ulusal yasa ve bölge düzenlemesiyle vergi alınacak konular ve alanlar tanımlanabilir. İtalya'da hizmetlerin yerelleşmesi ve yerel tercihlerin daha çok dikkate alınması için büyük kentlerde mahalle meclislerinin kurulmasına karar verilmiştir. Mahalle meclisleri, yerelleşmenin ve yereldeki kültürel hareketliliğin karar alma sürecinde etkili olması yönüyle danışma organı olarak sorumluluk alan yerel öğelerdir. İtalyan Anayasasının 119. maddesine göre yerel birimler yasaya uygun olarak kamu finansmanı ilkelerine uygun bir şekilde vergi ve harç koyabilirler. Bir yerel yönetimin coğrafi sahasında toplanan merkezi vergilerden pay alabilir. Geri kalmış bölgelerde ki yerel birimlerin desteklenmesi için dengeleme fonu oluşturulur. Bu şekilde kaynak dağılımı sağlanmış olur. Merkez ve yerel yönetimler arasında uyumu sağlamak için de anayasada ki katı olan kurallar reforma tabi tutularak esnetilmeye çalışılmıştır (Council of Europe, 2008).

Çizelge 3: İtalya’da Yerel Yönetimlerin Görev Dağılım Çizelgesi

Hizmetler	Belediyeler	İller	Büyük Kentler	Bölgeler
Genel İdare				
İdari Görevler	X	X		
Yerel Polis	X			X
Resmi Kayıt İşleri	X	X		
İstatistik Kayıtları	X	X		
Seçim Kayıtları	X	X		
Eğitim				
İlköğretim		X		
Ortaöğretim		X		
Mesleki Ve Teknik Eğitim		X		X
Sağlık Hizmetleri				
Hastaneler				X
Sağlık Koruması				
Halk Sağlığı		X		X
Sosyal Refah				
Yuvalar	X			
Sosyal Hizmet				X
Yardım Evleri	X			
Çevre Temizliği				
Çöp Toplama		X		
Çevre Koruma	X	X	X	X
Kültür, Boş Zaman Faaliyetleri				
Müze ve Kütüphane				X
Parklar		X		
Ulaşım				
Yollar		X		X
Ulaşım	X	X	X	X
Kentsel Gelişim				
Şehir Planlaması	X	X		X
Bölgesel Planlama	X		X	
Turizm				X
Yerel Ekonomik Kalkınma				X
Kamu Hizmetleri				
Su			X	
Elektrik			X	
Gaz			X	

Kaynak: Tesev Yayınları

2.4. AB’de Yerel Yönetimlerin Gelirleri ve Harcamaları

2.4.1. AB’de Yerel Yönetimlerin Gelirleri

Bu bölümde AB’de ki yerel yönetimlerin önce gelir kalemlerine daha sonra gider olarak harcama alanlarının neler olduğuna bakılacaktır. Genel olarak yerel yönetimlerin bütçeleri yapılırken merkezi bütçeden farklı olarak önce gelirleri daha sonra giderleri tespit edilmektedir. Bundan dolayı, yerel yönetimlerde mali durum bir sorun haline gelmektedir.

AB ülkelerinde ve Türkiye’de bütün yerel yönetimlerde (i) merkezi yönetim vergi gelirlerinden yerel yönetimlere ayrılan paylar, (ii) geliri ve yönetimi tamamen veya kısmen yerel yönetimlere ait olan vergiler, (iii) merkezi yönetimden yerel yönetimlere gönderilen yardımlar, üç ana yerel gelir kaynağı olarak görülmektedir. Küreselleşme süreci ile birlikte önemli bir kaynak olarak (iv) resmi-kamu ve özel-piyasa çıkışlı kredileri de eklenebilir. Yerel yönetimlerin görevlerini yerine getirirken kullandıkları finansman kaynaklarından yukarıda sayılanlardan ikinci gelir kaynağının esasını ise emlak vergisi ve harçlar oluşturmakta, diğer vergi gelirleri daha düşük oranlarda kalmaktadır. Üçüncüsü, merkezden transferler veya yardımlar yer alır. Bunlar, özel ve genel yardımlar olarak görülmektedir. Yukarıda dördüncü madde olan krediler, küreselleşme akımı ile öne çıkmaya başlamıştır (Yücel, F.N., 2007).

Yerel vergiler için bir takım kriterler belirlenmiştir (Cullis ve Jones, 1998):

- i) Vergi tabanı geniş olmalıdır ve adil dağılmalıdır.
- ii) Verginin yönetimi ekonomik olmalıdır.
- iii) Yerelleştirilebilmelidir.
- iv) Vergiler, güvenilir olmalıdır ve yüksek hasılat sağlamalıdır.
- v) Eşitleyici etkiye sahip olmalıdır.
- vi) Anlaşılabilir olmalıdır.
- vii) Yerel sorumluluğu arttırmalıdır.

Bailey’nin (1999), yerel vergiler için ortaya koyduğu ilkeler ise şöyledir: Eşitlik, etkinlik, netlik, ekonomiklik, gelir yeterliliği, gelir istikrarı ve sabit vergi tabanı.

Ülkeden ülkeye değişiklik gösteren gelir bölüşüm sistemleri şöyledir (Tekin,1977):

a) Yerel yönetimlere geniş mali özerklik verilerek, vergilerin kaynağının ve oranının belirlenmesinde etkili olmaları sağlanmaktadır. Genellikle, Anglo-Sakson ülkelerinde uygulanan bu yöntemin yerel yönetimlere özerklik sağlaması gibi getirileri olmakla birlikte; çifte vergileme, işlem maliyetlerinin yüksekliği, bölgeler arası eşitsizlik gibi dezavantajları da ortaya çıkmaktadır.

b) Yerel yönetimlerin, geliri kendilerine ait olan belirli vergi kaynaklarına sahip oldukları diğer bir sistemde, her yönetim birimin kendine ait gelir kaynağı olduğu için çifte vergilemenin önüne geçilebilmektedir. Fakat bu yöntemde de aksayan durum, bölgeler arasında mali kapasitenin ve vergilendirilebilir kaynakların eşit olmamasıdır.

c) Karma sistem, vergi kaynakları yerine vergi gelirlerini devletin çeşitli yönetimleri arasında bölüştürür. Şöyle ki:

(i) Paylaşma sisteminde, kamu idarelerinin alt ve üst kademeleri tarafından tekdüze bir oran dahilinde toplanan vergiler, kamu idareleri arasında paylaşılır.

(ii) Ekleme sisteminde, üst birimler, kendi vergi oranlarına alt yönetimler için ek bir vergi oranı koyarlar ve onlar için de tahsil ederler.

(iii) Vergi torbası sisteminde, artık alt düzeydeki birimlerin kendi organlarıyla gelir tahsili söz konusu değildir. Genellikle daha üst düzeydeki yönetimler, belli vergilerin yönetimi ve tahsilini yaptıktan sonra, bunun belirli bir miktarını önceden düzenlenen formatlara göre alt birimde ki yönetimlere paylaşır.

(iv) Mali yardım ve bağış sisteminde, alt düzeydeki yönetimlerin gelir yetersizlikleri sonunda ortaya çıkan açıklarının merkezi yönetimler tarafından giderilmesi ve onların giderlerine eklenilmesidir.

Yerel yönetimlerin gelir yapıları ülkeler itibariyle Çizelge 4’de özetlenmiştir:

Çizelge 4: Yerel Yönetimlerin Gelir Yapısı, (Toplam Yerel Gelirlerin %'si)

	Toplam Vergi Gelirleri İçinde Yerel Verg. %'si	Özerk Vergiler	Paylaşılan Vergiler	Diğer Vergiler	Yardımlar	
					Şarta Bağlı	Şarta Bağlı Olmayan
Avusturya	18,4					
Eyaletler	8,8	3,7	43,5	5,5	37,4	10,0
Yerel	9,6	6,8	55,4	21,2	14,3	2,3
Belçika	27,8					
Eyaletler	22,8	57,1	32,4	-	9,7	0,8
Yerel	5	72,5	-	2,7	23,8	0,9
Çek Cumh.	12,5					
Yerel	12,5	5,6	51,8	0,9	41,7	
Danimarka	35,6					
Yerel	35,6	67,9	2,2	4,8	12,5	12,6
Finlandiya	21,5					
Yerel	21,5	60,4	6,7	0,1	3,4	29,4
Fransa	10					
Yerel	10	48,9	-	5,6	5,7	39,8
Almanya	28,7					
Lander	21,8	1,9	68,2	8,9	21	
Yerel	7	25,4	23,7	0,6	50,3	
Yunanistan	0,9					
Yerel	0,9	11,6	6,3	-	82,1	
İtalya	16,4					
Bölge	11,3	28,4	20	-	14,8	36,9
Yerel	5,2	34,7	5,9	4,2	41,7	13,5
Hollanda	3,6					
Yerel	3,6	11,8	-	0,1	61,7	26,5
Norveç	12,9					
Yerel	12,9	47	-	-	24,2	29
Polonya	17,5					
Yerel	17,5	11,7	38,6	0,2	17,9	31,6
Portekiz	6					
Yerel	6	21,2	8,9	18,1	5,7	46
İspanya	26,6					
Bölge	18,1	32,7	23,3	0	7	37,1
Yerel	8,5	46,5	12,7	0	13,1	27,8
İsveç(2004)	32,1					
Yerel	32,1	74	-	-	7,5	18,5
İngiltere	4,5					
Yerel	4,5					

Kaynak: Blöchliger, King, 2005: 8

2.4.1.1. Emlak Vergisi

Yerel birimler, sorumluluklarının büyük bir kısmını vergi gelirleri ile yerine getiren halka yakın yönetimlerdir. Merkezi yönetimin yaptığı yardımlar, yerel yönetimlerin yerel özerkliğini kısıtlamakta; merkezi yönetimin varlığının daha fazla hissedilmesine sebep olmaktadır. Yerel yönetimler, merkezi yönetim yardımlarının yerine yeni yerel vergi kaynakları arayışına girerler. Emlak vergisi de yerel yönetimlerin önemli gelir kaynakları arasındadır.

Çizelge 2'ye göre emlak vergisinin bazı AB ülkelerinde yerel yönetimlerin öz vergileri arasında olması yani oranlarını veya matrahlarını kendilerinin belirleyebilmesi veya gelirin tamamen kendilerine ait olması yerel özerkliğe önemli bir katkı sunmaktadır. Çizelge 2'de GSYİH içinde emlak vergisinin payı, 2002 yılı için, Kanada, Fransa ve Lüksemburg için yüksek görünmesine rağmen İngiltere en yüksek paya sahiptir. Türkiye ise %0.9 oranı ile %1.9 olan OECD ortalamasının altında kalmıştır.

Emlak vergisi, yerel vergi ilkelerinden etkinlik kriterinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yerel satış vergisinden farklı olarak gayet nettir; bir malın son fiyatını örtmez. Birçok ülkede, arazi ve ev sahipleri, yerel emlak vergisinin ödemeleri için yazılı taleple beyanda bulunurlar. Bu şekilde olması idarecilerin, seçmenlere daha fazla sorumlu hale getirir. Bu da, gelir ve kazanç vergisinden farklı olarak merkezi yönetim veya diğer yerel yönetimlerle paylaşılmak durumunda olmadığından yerel özerkliği artmasına sebep olur. Emlak vergisini toplamanın; vergilenebilir gelir ve kazanç oranla daha az seviyede maliyetli olması; emlak varlığının tanımlanmasının ve ölçümünü daha kolay olması ekonomiklik kriterini de ortaya çıkarmaktadır. Emlak vergisinin yerine getirme de zorlandığı tek kriter, vergiyi ödeyebilirlik (ödeme gücü) prensibine dayanan eşitlik ilkesidir (Bailey, 1999: 157).

Emlak vergisi ile ilgili öne çıkan diğer bir konu da, verginin sonuca bakan yönüyle hasılatının yüksek olmasıdır. Emlak vergisinden sağlanan faydalar, gelir ve servet değişimlerine ayak uyduramaz. Emlak vergisi için sabit bir katsayı belirlenmesi bu vergiden beklenen neticeyi yavaşlatır. Çizelge 5'de görüldüğü gibi, birçok ülkede emlak vergisi değerlemesi beş ya da on yılda bir gibi zaman içerisinde yapılmaktadır. Bunun ifade ettiği anlam, hasılatın, fiyat ve gelir artışlarını takip edemediğidir. Sabit bir vergi oranı uygulandığından emlak vergisinin getirisi, kişisel gelir vergisi hasılatının

altında kalacaktır. Canlıktan yoksun olmak, yerel yönetim mali yapısı için zarara neden olabilir. Yerel yönetimlerin harcamaları, fiyatlardaki ve gelirdeki artışa paralel bir şekilde artmaktaysa ve yerel emlak vergisi hasılatı durağansa, emlak vergisi üzerinde artan bir baskı meydana getirir. Bundan dolayı yerel yönetimler, emlak vergisini arttırmak yerine merkezi yönetim yardımları ve borçlanma yönünde karar almaktadırlar (Jackson ve Brown, 1990).

Çizelge 5: GSYİH İçinde Emlak Vergisinin Payı, 1965 – 2002

	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2001	2002
Kanada	3,7	3,9	3	2,8	3	3,6	3,8	3,4	3,4	3,3
Meksika				0,3	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
ABD	3,9	3,8	3,6	2,8	2,7	3,1	3,1	3	3,1	3,2
Avustralya	2,5	2,4	2,3	2,1	2,3	2,6	2,6	2,8	2,7	2,8
Japonya	1,5	1,5	1,9	2,1	2,7	2,7	3,2	2,8	2,8	2,8
Kore			1,4	1,3	1,5	2,3	2,9	2,9	2,8	3,1
Yeni Zelanda	2,8	2,7	2,6	2,4	2,3	2,6	1,9	1,8	1,7	1,8
Avusturya	1,3	1,3	1,2	1,1	1	1,1	0,6	0,6	0,6	0,6
Belçika	1,2	1,1	0,9	1	0,8	1,2	1,1	1,5	1,5	1,5
Çek Cumh.							0,6	0,5	0,6	0,6
Danimarka	2,4	2,3	2,3	2,4	2	2	1,7	1,6	1,7	1,7
Finlandiya	1,2	0,7	0,7	0,7	1,1	1,1	1	1,2	1,1	1,1
Fransa	1,5	1,6	1,8	2	2,5	2,7	3,4	3,3	3,3	3,3
Almanya	1,8	1,6	1,4	1,2	1,1	1,2	1,1	0,9	0,8	0,8
Yunanistan	1,9	2,1	2,1	1,1	0,8	1,4	1,3	2,4	1,9	1,7
Macaristan							0,5	0,7	0,7	0,7
İzlanda	1	1,2	1,5	1,8	2,1	2,7	2,9	2,8	2,7	2,8
İrlanda	3,8	3,5	2,8	1,7	1,4	1,6	1,5	1,8	1,7	1,5
İtalya	1,8	1,6	0,9	1,1	0,9	0,9	2,3	2	1,9	2,2
Lüksemburg	1,7	1,8	1,9	2,3	2,5	3,4	3	4,3	4	3,4
Hollanda	1,4	1,2	1	1,6	1,5	1,6	1,7	2,2	2,1	2,1
Norveç	0,9	0,8	0,9	0,7	0,8	1,2	1,2	0,9	0,9	1
Polonya							1,1	1,1	1,3	1,4
Portekiz	0,8	0,8	0,5	0,3	0,5	0,8	1,3	1,3	1,3	1,1
Slovakya								0,6	0,5	0,5
İspanya	0,9	1,1	1,2	1,1	1	1,8	1,8	2,3	2,2	2,4
İsveç	0,6	0,6	0,5	0,4	1,1	1,9	1,3	1,8	1,6	1,6
İsviçre	1,7	1,9	1,9	2,1	2,4	2,3	2,3	2,8	2,7	2,6
Türkiye	1,1	1,4	1,1	1	0,7	0,5	0,7	1	0,9	0,9
İngiltere	4,4	4,6	4,5	4,2	4,5	3,2	3,7	4,3	4,3	4,3
OECD Toplam	1,9	1,9	1,8	1,6	1,7	1,9	1,9	2	1,9	1,9
OECD Amerika	3,8	3,9	3,3	2	1,9	2,3	2,4	2,2	2,3	2,3
OECD Pasifik	2,2	2,2	2,1	2	2,2	2,6	2,7	2,6	2,5	2,6
OECD Avrupa	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5	1,7	1,6	1,8	1,7	1,7

Kaynak: Recent Tax Policy And Reforms In OECD Countries, 2004

2.4.1.2. Merkezi Yönetim Yardımları

Merkezden transfer alanına giren gelirler, yerel yönetim gelir kaynaklarından bir diğeridir. Yerel yönetimlere merkezi yönetim vergi gelirlerinden ayrılan paylar ile yine merkezi yönetimden aktarılan şartlı ve şartsız yardımlardan meydana gelmektedir. Merkezi yönetim vergi gelirlerinden ayrılan miktarın ve şartsız yardımların herhangi bir harcama olarak yönlendirilmesi olmamaktadır. Yerel yönetimler bu çeşitteki kaynakları, kendi gelirleri ile tek bütçede birleştirerek yıllık olarak ihtiyaç olan harcama kalemlerinde değerlendirilirler. Şartlı yardımlar da ise bu alanda ki yardımlar merkezi yönetim tarafından tespit edilen proje ve yatırımlar için kullanım zorunluluğu vardır (Yücel, F.N., 2007).

Yardımlar, yerel yönetim gelirleri ile kıyaslandığında vergi gelirleri kadar önemli bir miktara sahiptir. Merkezi yönetim tarafından gönderilen bu yardımları herhangi bir harcama kalemi için kullanırken öncelikle, sadece belli bir amaç için kullanılabilen tahsisli ve serbest olarak ihtiyaç alanına yönelik olarak kullanılabilen tahsis edilmemiş yardımlar şeklinde ifade edilebilir. Bu yardım çeşitleri de zorunlu ve isteğe bağlı yardımlar olarak kendi kategorisinde ikiye ayrılırlar. Tahsisli zorunlu yardımlar kendi içinde transferin yerel yönetim kademesinin kendi harcamaları ile ilişkili olup olmamasına göre oransal ve oransal olmayan yardımlar şeklinde ayrılırken; tahsisli seçim imkanı olan yardımlar, sermaye yardımları ve cari yardımlar şeklinde gruplandırılır. Tahsis edilmemiş zorunlu yardımlara bakıldığında ise, herhangi bir koşula bağlı olmadıklarından dolayı genel amaçlı yardımlar ve blok yardımlar şeklinde gruplandırılır (Blöchliger ve King, 2005).

A. Tahsisli yardımlar

(1) Zorunlu yardımlar

(1.1) Oransal yardımlar

(1.2) Oransal olmayan yardımlar

(2) İhtiyari yardımlar

(2.1) Sermaye yardımları

(2.2) Cari yardımlar

B. Tahsis edilmemiş yardımlar

(1) Zorunlu yardımlar

(1.1) Genel amaçlı yardımlar

(1.2) Blok yardımlar

(2) İhtiyari yardımlar

Tahsisli yardımlar, belirli alanda yapılan hizmetler karşılığında ödenir ve sadece bu hizmet alanında kullanılabilir. Bu alanda yapılan yardımlar, yerel yönetimler tarafından yapılan hizmetlerden geniş kitleye yayılma etkileri ve olumlu dışsallıkları fazla olan çalışmaların artırılması için veya hizmetlerin en alt seviyede standartlarının sağlanması için merkezi yönetim tarafından yerel yönetimlere gönderilir. Tahsis edilmemiş genel amaçlı yardımlar, yerel birimler eli ile yapılan hizmetlerin maliyetini kolaylaştırmak; yerel kademeler üzerindeki mali baskıları en aza indirmek ve bölgeler arası dikey ve yatay mali eşitliğin olması için yapılan yardımlardır (Blöchliger ve King, 2005).

Merkezi yönetim, yerel yönetimlere bu yardımları verirken kendi vergi mükelleflerine karşı sorumlu olduğu için yerel yönetimlerin yardımları hangi alanlarda harcadığına müdahale etmekte ve takip etmektedir. Buna bağlı olarak İngiltere’de öncelikli olan ihtiyaç, sadece vergi oranlarının değiştirilmesi değil, merkezi yönetim yardımlarının açığını karşılayacak yeni bir yerel vergi çeşidi bulmanın gerekliliği belirtilmiştir (Paddison ve Bailey, 1988).

Avrupa Konseyi ülkelerine bakıldığında; 1990’lı yılların ortasında, bu ülkelerin yerel yönetim gelirleri içinde merkezden transfer payları ortalamasının %49 olduğu ifade edilebilir. Türkiye bu genel ortalama paralel bir oranda görülmektedir. Merkezden transferler %94 ile en yüksek oran Arnavutluk’ta olurken, en düşük oran %20 ile İsveç’te bulunmaktadır (Çınar ve Güler, 2004).

Merkezi yönetim yardımları, yerel seçmenlerin reel gelirini arttırmak veya hizmetlerin nispi fiyatlarını azaltmak yöntemiyle yerel yönetim hizmetlerinin halka ulaştırılmasını teşvik eder. Bu durumda, talebin gelir ve fiyat esnekliklerine göre toplum daha fazla hizmet isteğinde bulunacaktır. Merkezi yönetim yardımları, yerel yönetim harcamalarını olduğu gibi özel sektör çıktıları üzerindeki harcamaları da göz önüne

çıkartmaktadır. Buna ilave olarak, yerel yönetim vergileri üzerinde de bir azalmaya sebep olabilmektedir (Bailey, 1999).

Merkezi yönetim yardımlarının faydalarını göz önüne koyan faktörler aşağıda ki şekilde özetlenebilir:

i) Olumlu dışsallıklar: Yerel kamusal hizmetin olumlu çıktıları sadece hizmet verilen bölgede kalmaz; komşu bölgelerle arasında pek çok olumlu faydaları yaşanmasına sebep olur. Merkezi yönetimden yapılan yardımlarla, faydası diğer bölgelere etki eden hizmetlerin yapılmasına destek verilir.

ii) Merkezi yönetim yardımları, bölgeler arası yatay eşitliğin meydana gelmesinde de kullanılır. Farklı bölgelerde yaşayan insanlar, farklı harcama durumları ve vergi oranları ile karşı karşıya kalacaklardır; fakat elde edecekleri yerel kamu hizmeti farklı seviyede olacaktır. Bölgeler arasında olan bu mali eşitsizlik, merkezi yönetim yardımları yöntemiyle giderilmeye çalışılacaktır.

iii) Merkezi yönetim yardımları, yerel vergi oranlarındaki artışların da azaltılmasına sebep olur. Yapılan yardımlarla, enflasyon dönemlerinde yerel vergi miktarlarında ki artışın önüne geçilebilmekte ve tedbirler alınabilmektedir. Enflasyon nedeniyle kamu hizmetlerinin artan maliyetleri yardımlarla finanse karşılama yoluna gidilebilir.

iv) Merkezi yönetim, faydalı malları ve ürünleri özendirmek için de yerel yönetimlere yardım gönderebilir. Merkezi yönetim açısından bakıldığında zorunlu kamu hizmetlerinin hepsi faydalı mal olduğu için, genel amaçlı yardımların yapılması yerel yönetimler için faydalı olacaktır (Bailey, 1999).

2.4.1.3. Harçlar

Yerel yönetimlerin gelir kaynaklarından bir diğeri de harçlardır. Harçlar da öne çıkan bir özellik kullanılan malın veya alınan hizmetlerin dışlanabilir yönünün olmasıdır.

Harç deyimi, kamu tüzel kişilerinin sundukları olumlu dışsallığa sahip yarı kamusal hizmetlerden faydalananların ödedikleri karşılığı ifade eden bir anlamı vardır. Kamusal fiyat harçların öne çıkan tanımıdır. Eğitim, sağlık ve adalet hizmetleri olumlu

dışsallığı olan yarı kamusal hizmetler kategorisine girmektedir. Bu hizmetler, topluma sağladıkları sosyal faydanın yanı sıra bu hizmetten yararlananlara da özel fayda sağlama yönleri de bulunmaktadır. Hizmetten yararlanan kimse sağladığı özel faydanın karşılığını ödemek istemezse, bu faydadan mahrum bırakılabilir. Harcın, sağlanan özel faydanın karşılığı olabilmesi için marjinal özel maliyeti ile marjinal sosyal maliyetinin bu fiyatlamada göz önünde tutulması gerekir. Fakat marjinal sosyal maliyetin ortaya çıkarılmasında ki zorluk nedeni ile bunun elde edilmesi de son derece zor olmaktadır (Nadaroğlu, 2001).

Kamu hizmetlerinden yarı bölünebilir ve bilhassa özel olanların, diğerlerine göre farkı, bunların genel vergi hasılatı içinde yönetilmesi yerine harç, şerefiye gibi kullanım vergi veya fiyatları uygulayarak finansmanı olanağının olmasıdır. Gerçekten yarı kolektif mal ve hizmetler grubundan, özele doğru gidildikçe, bunların tek tek bireylere olan faydaları daha kolay hesap edilir olmaktadır. Su, elektrik ve havagazı gibi hizmetlerin bölünebilirlik niteliği, bunların fiyatlandırılabilir olmasıdır. Bu hizmetlerin bir diğer özelliği de talep esnekliklerinin fazla olmasıdır. Ücretsiz olarak genel vergi hasılatından karşılanması israfı yol açacağı gibi kaynakların aşırı yatırımına neden olur. Bu mal ve hizmetlerin ücretsiz olarak verilmesi tüketimi arttırır. Aksine fiyatlandırma yolu tercih edildiği takdirde, tüketim kontrol altına alınmış olur (Tekin, 1977).

Kamu sektörü fiyatlandırma teorisi, bölüşüm kriterini sağlamak için, fiyatların, uzun dönem sermaye ve değişken marjinal maliyeti eşitleyecek şekilde sağlanmasını ister. Bu fiyatlandırma teorisi, kıt verimli kaynaklardan elde edilen ve marjinal maliyetini ödemeye gönüllü olunan ürünün dağılımını ve aynı zamanda ekonomik refahı temin eder. Bu kuraldan kaynaklanan değişimler, ürün talebinin elde edilebilir arzdan az olduğu ek kapasite aralıklarında gerçekleşebilmektedir. Bazı durumlarda, eğer kapasite fazlası sürekli ise, fiyat, marjinal maliyetleri özellikle değişken maliyetleri eşitlemelidir (Bailey, 1999).

2.4.1.4. Borçlanma

Borçlanma, yerel birimlerin merkezden transferler ile yerel gelirlerden farklı özellik taşıyan diğer bir gelir çeşididir. İlk iki gelir türü, sürekli ve görece düzenli iken, borçlar geçici olmaktadır. Bundan dolayı geleneksel yerel yönetim bütçesinde ilk iki

gelir türü ‐olağan gelir‐ diye tanımlanırken, borçlar ‐olağanüstü gelir‐ olarak ifade edilmektedir. Ayrıca borçlar, ilk iki gelir kaynağından *geri ödenme* özelliğiyle de farklı bir yapıdadır. Bu özellik nedeniyle borç gelirinin kendisi aynı zamanda bir harcama türüne dahil olmaktadır. Geri ödeme için gerekli kaynaklar genel olarak vergilendirme ile sağlandığı için, borç gelirleri bir tür ‐geciktirilmiş vergi geliri‐ olarak da adlandırılmaktadır. Borçları diğer gelirlerden ayıran bir başka özellik ise bu kaynağın cari harcamalar için değil yatırım harcamaları için ve her zaman belirli bir projeye bağlı olarak kullanılmasıdır (Çınar ve Güler, 2004).

Borçlanma, kamu yükünün zaman içinde geleceğe dönük olarak dağıtılmasını temin eden ve gelecek kuşakları da sorumluluk altına alan bir gelir çeşididir. Bundan dolayı, borçlanma yolu ile temin edilen gelirlerin güncel cari giderlerin değil; gelecek kuşakların da faydalanacağı yol, köprü vb. alt yapı tesislerinin finansmanında kullanılması gerekir. Borçlanmaya hangi bayındırlık veya imar faaliyetinin gerçekleştirilmesi için başvurulmuşsa, sadece ilgili harcama alanında kullanılması gerekir. Yerel yönetimler, genellikle hiçbir ülkede borçlanma konusunda serbest bir yapıda değildir. Devlet mahalli idarelerin borçlanmasını idari vesayet makamının önceden izin vermesi koşuluna bağladığı gibi buna bağlı olarak ayrıca birçok kriterler ve engellemeler de koymuştur (Nadaroğlu, 2001).

Çınar ve Güler'e göre (2004), borç gelirlerinin yatırımlara harcanması gerekmektedir birlikte; borçlanma tüm yatırım türleri için uygun bir kaynak değildir. Borçla fonlanacak yatırımlar, verimli ve verimsiz şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Verimli borçlar, yerel yönetimlere yatırım bitirildikten sonra özel fiyatlara benzeyen bir fiyat, resim, harç şeklinde gelir sağlayan tesis ya da binalara ait giderler olarak tanımlanmaktadır. Elektrik, su, havagazı gibi yatırımların ürünleri tüketiciye fiyat karşılığı sunulabildiğine göre, belli bir süre sonunda yapılan harcamaların karşılanması olanaklı olabilecektir. Bu yüzden borçlanmadan elde edilecek paraların verimli olarak tanımlanan bu yatırımlara yöneltmesi; fiyat, harç ve benzeri gelir sağlamadığı için verimsiz olarak tanımlanan yol, köprü, hastane, okul gibi bina, inşa ve tesislere borçlanmalarla yatırım yapılmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Yerel mali özerklik destekli merkezi yönetimin, yerel yönetimleri desteklemesi mecburi ise veya böyle bir beklenti varsa, merkezi yönetim üzerinde de buna bağlı

bütçesel baskı oluşturabilir. Yerel mali özerklik, yerel yönetim finansmanında, borçluluğun büyümesinde ve yönetimlerin yüksek maliyetlerle borçlanmasında karışıklık oluşturmasına sebep olabilir. (De Mello, 2001).

Yerel yönetimlerin politik özelliği, borçlanma maliyetlerini ve finansmanını etkilemektedir. Farklı partiler veya koalisyonlar zamanında yasal ve yönetsel olarak bölünmüş yönetimler, daha büyük açıklara ve dolayısıyla daha maliyetli borçlanmaya yönelik politikalar izleyebilmektedirler (De Mello, 2001).

Yerel yönetimler küreselleşme ile birlikte hızlı bir borçlanma sürecine girmişlerdir. Avrupa Birliği'nde ki kuruluşlar borçlanmaya destek vermekte ve öncelikle yerel yönetimlerin borçlanması için merkezi yönetimin bu konudaki denetimini daraltma sonra da piyasadan borçlanma imkanını açan politikaları benimsemektedirler.

2.4.2. AB Ülkelerinde Yerel Yönetimlerin Giderleri ve Görevleri

Bu bölümde, yerel yönetimlerin giderleri ve harcama alanları ele alınacaktır. Yerel yönetimlerin, genel yönetim harcamaları içindeki paylarına ve durumları ele alındığında; OECD ülkelerinde, yerel yönetim harcamalarının toplam yönetim harcamaları içindeki oranı %6'dan daha az ve %60'tan daha fazla olarak değişirken; vergi paylaşımı %3 ile %50 arasında değişmektedir (Blöchliger ve King, 2005).

Yerel harcama alanlarının olduğu Çizelge 10'a bakıldığında yerel yönetimlerin harcamalar içindeki payı artarken; merkezi yönetim bunu gidermek için yerel olarak sağlanan hizmetlere minimum standartlar getirmektedir. Ayrıca, yerel yönetimlerin harcamalar içindeki payı artarken; vergi paylaşımındaki paylarının nispeten sabit olarak kalmaktadır. Harcamalar içindeki paylarının artışı yerel birimlerden beklenen sorumlulukların arttığını da ifade etmektedir. Fakat görev alanı artışıyla doğru orantılı olarak arttırılması gereken vergi gelirleri aynı seviyede artmamaktadır. Bazı ülkelerde de azalma olmaktadır. Yerel yönetimler bu olumsuz durumu bağış ve yardımlarla finanse etme yoluna gitmektedirler.

AB ülkelerinde ki uygulamalara bakıldığında, yerel yönetimlerin, özellikle Avusturya, Almanya, Danimarka ve Polonya gibi ülkelerde, gerçekleştirdikleri hizmetler, merkezi yönetimin belirlediği minimum standartlarla belirlenmektedir. Birçok ülkede, ücretlerin ve ders müfredatının belirlenmesi haricinde, eğitim ve sağlık hizmetleri yerel yönetimlere tarafından yapılmaktadır. Ancak merkezi yönetim şarta bağlı yardımları kullanmak suretiyle yerel yönetimlerin bu hizmetler üzerindeki özerkliğini azaltmaktadırlar. Yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları artmasına rağmen gelirleri aynı oranda artmamaktadır; bu ters orantı da mali açık oluşumuna sebep olmaktadır. Belçika ve İspanya gibi bazı ülkelerde, yerel yönetimlerin vergi matrahlarını ve oranlarını belirleme özerklikleri artmasına rağmen; Fransa ve Almanya gibi bazı ülkelerde de bu özerklik seviyesi düşük olmaktadır (Blöchliger ve King, 2005).

Çizelge 6'de AB ülkelerinde toplam merkezi harcamalar ve yerel yönetimlerin harcama miktarları görülmektedir. Bu çizelgede ki değerler üzerinden yerel yönetimlerin harcamaları toplam harcamalara oranlandığında ortaya yerel yönetimlerin harcamada ki özerklik seviyesi belli olmaktadır. Almanya'nın toplam harcaması 2010 yılı için 1.384.370 milyon Avro, yerel yönetim harcaması ise 198.620 milyon Avro olarak görülmektedir. Bu harcama seviyesinde olan Fransa'da merkezi toplam harcama 1.323.213 milyon Avro iken yerel yönetim harcaması ise 228.724 milyon Avro olarak gerçekleşmiştir. Türkiye için merkezi toplam harcama 166.384 milyon Avro olarak gerçekleşirken yerel yönetim harcaması ise 18.806 milyon Avro olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 6: AB Ülkelerinde Toplam ve Yerel Yönetim Harcamaları

Yerel Yönetim Harcamaları-2010-	Milyon Avro	Toplam Harcamalar-2010-	Milyon Avro
Almanya	198.620	Almanya	1.384.370
Avusturya	23.376	Avusturya	173.704
Belçika	25.271	Belçika	212.887
Bulgaristan	2.479	Bulgaristan	16.190
Çek Cumhuriyeti	17.766	Çek Cumhuriyeti	83.627
Danimarka	88.025	Danimarka	224.841
Estonya	1.435	Estonya	7.246
Finlandiya	40.470	Finlandiya	140.142
Fransa	228.724	Fransa	1.323.213
Güney Kıbrıs	389	Güney Kıbrıs	8.425
Hollanda	101.197	Hollanda	402.433
İngiltere	238.299	İngiltere	1.095.809
İrlanda	10.703	İrlanda	114.941
İspanya	254.972	İspanya	734.617
İsveç	88.472	İsveç	271.908
İtalya	244.629	İtalya	1.026.930
Letonya	2.041	Letonya	10.017
Litvanya	3.112	Litvanya	14.382
Lüksemburg	2.143	Lüksemburg	19.249
Macaristan	2.284	Macaristan	50.301
Malta	41	Malta	2.685
Polonya	53.114	Polonya	213.849
Portekiz	12.436	Portekiz	101.162
Romanya	11.945	Romanya	61.820
Slovakya	4.802	Slovakya	31.150
Slovenya	3.619	Slovenya	21.367
Toplam AB27	1.676.799	Toplam AB27	7.877.913
Türkiye	18.806	Türkiye	166.384
Yunanistan	6.438	Yunanistan	120.651

Kaynak: Eurostat ve Devlet Planlama Teşkilatı

Çizelge 7: Genel Yönetim Harcama İçindeki Yerel Yönetim Harcama %'si

Ülkeler	%
Almanya	14
Avusturya	13
Belçika	12
Bulgaristan	15
Çek Cumhuriyeti	21
Danimarka	39
Estonya	20
Finlandiya	29
Fransa	17
Güney Kıbrıs	5
Hollanda	25
İngiltere	22
İrlanda	9
İspanya	35
İsveç	33
İtalya	24
Letonya	20
Litvanya	22
Lüksemburg	11
Macaristan	5
Malta	2
Polonya	25
Portekiz	12
Romanya	19
Slovakya	15
Slovenya	17
Toplam AB27	21
Türkiye	11
Yunanistan	5

Kaynak: Eurostat ve Devlet Planlama Teşkilatı,2010

Çizelge 8: GSYİH İçindeki Yerel Yönetim Harcamaları Oranı

Ülke	2007	2008	2009	2010
Almanya	7,1	7,2	7,8	8
Avusturya	7,5	7,6	8,1	8,2
Belçika	6,7	6,8	7,3	7,1
Bulgaristan	7,2	7,6	8,3	6,9
Çek Cumhuriyeti	11,1	11,4	12,3	11,9
Danimarka	32,5	33,6	37,5	37,6
Estonya	9,7	11	11,5	10
Finlandiya	19,2	20,6	22,8	22,5
Fransa	11,2	11,4	12	11,8
Güney Kıbrıs	1,9	1,9	2,2	2,2
Hollanda	15,5	15,8	17,8	17,2
İngiltere	12,9	13,4	14,4	14
İrlanda	7	7,6	8,2	6,9
İspanya	21,5	22,4	24,4	24,3
İsveç	24	24,8	26,3	25,5
İtalya	15	15,5	16,6	15,7
Letonya	10,7	12	12,6	11,4
Litvanya	8,3	9,4	10,6	11,3
Lüksemburg	4,6	4,7	5,3	5,3
Macaristan	11,7	11,5	11,8	12,7
Malta	0,6	0,6	0,6	0,7
Polonya	13,3	14,1	15	15
Portekiz	5,9	6,1	6,6	7,2
Romanya	9,6	9,6	10	9,8
Slovakya	6,1	5,5	7,1	7,3
Slovenya	8,4	9,1	10,3	10,2
Toplam AB27	12,6	12,9	13,9	13,7
Türkiye	4,1	4,1	4	3,4
Yunanistan	2,6	2,7	3	2,8

Kaynak: Eurostat ve Devlet Planlama Teşkilatı

Çizelge 9: AB Ülkelerinde İstihdam Oranı 2012

Ülkeler	(%)
Almanya	76,7
Avusturya	75,6
Belçika	67,2
Bulgaristan	63
Çek Cumhuriyeti	71,5
Danimarka	75,4
Estonya	72,1
Finlandiya	74
Fransa	69,3
Güney Kıbrıs	70,2
Hollanda	77,2
İngiltere	74,2
İrlanda	63,7
İspanya	59,3
İsveç	79,4
İtalya	61
Letonya	68,2
Litvanya	68,7
Lüksemburg	71,4
Macaristan	62,1
Malta	63,1
Polonya	64,7
Portekiz	66,5
Romanya	63,8
Slovakya	65,1
Slovenya	68,3
Türkiye	45,4
Yunanistan	55,3

Kaynak: IMF, World Economic Outlook Database, April 2013.

Yerel yönetimlerin harcama alanları ve genel yönetim harcamaları içinde ki yerel yönetim harcama oranları ülkeler bazında (2001 yılında ki veriler Çizelge 11’de ve 2010 yılında ki veriler Çizelge 7’de ki değerlere göre) şu şekilde gerçekleşmektedir:

Almanya’da yerel yönetimlerin harcama alanları belirli ve sınırlıdır. Federasyon, Land ve belediyelerin harcamalarındaki artışın yıllık sadece %2 büyümesine imkan tanımaktadır. Almanya yerel bir birim olan belediyeler, ilköğretim, sosyal yardım, nüfus sayımı, kültürel etkinlikler, barınma, ulaşım, yerel ekonomik gelişim gibi görevleri yerine getirmektedirler. Çizelge 10 incelendiğinde yerel harcamaların %24.6’sını sosyal güvenlik ve refah; %15.3’ünü barınma ve sosyal refah; %14.5’ini sağlık ve %13’ünü eğitim harcamaları oluşturmaktadır. Sosyal güvenlik ve refah oranı öne çıkmaktadır.

Belediyeler, yerel sağlık hizmetlerden, sosyal yardımların yönetiminden ve maliyetinden sorumlu olmaktadırlar. Almanya yerel yönetimlerinin genel yönetim harcamaları içindeki payı 2001 yılında %36.1, bu oran 2010 yılında yerel yönetimlerin toplam harcama içindeki oranı %14 olurken ve toplam kamu istihdamı içindeki istihdam payı %88.5 olarak gerçekleşmiştir. İstihdam payı, %57 olan OECD ortalamasının üstündedir. 2013 yılı istihdam oranı Almanya'da %76.7 olarak gerçekleşmiştir. 2001 yılında ki harcama payına karşılık olarak genel yönetim gelirleri içinde yerel yönetimlerin payı %32.4 olarak gerçekleştiğinden %36.1 olan harcama payı ile kısmen dengeli olduğu ifade edilebilir.

Avusturya'da belediyeler, geniş olan özerkliklerini ülke yasalarından almaktadırlar. Yerel birimler, altyapı, bölgesel planlama, sosyal hizmetler gibi görevlerden yerine getirmektedirler. Bununla birlikte yerel yönetimlerin eyaletlerle beraber, okulların bakım işleri ile bazı yönetsel görevleri de bulunmaktadır. Yerel yönetimler için harcama sınırlandırılması bulunmamaktadır. Çizelge – 11'de toplam kamu yönetimi içindeki işçilerin %62.3'ünü **Avusturya**'da yerel yönetimlerin istihdam ettiği görülmekte ve toplam yönetim harcamalarının %28.5'i de yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Sağlık, sosyal güvenlik ve refah harcamaları, birçok OECD ülkesine göre Avusturya'da daha büyük bir paya sahiptir (Fuentes, Wurzel ve Wörgötter, 2006). Çizelge 10'da Avusturya'da yerel birimlerin daha çok sosyal güvenlik ve refah görevlerine yönelik harcama yapmaktadırlar. Diğer harcama alanları olarak genel kamu hizmetleri, ulaşım, iletişim ve eğitim hizmetleri gelmektedir.

Belçika'da yerel yönetimlerin genel yönetim harcamaları içindeki payı 2001 yılında %34 olarak gerçekleşmiştir.2010 yılında toplam harcama içindeki yerel yönetim harcama payı ise %14 olarak görülmektedir. Bu harcama payına karşılık olarak genel yönetim gelirleri içinde yerel yönetimlerin payı %11.3 olarak gerçekleştiğinden %34 olan harcama payı ile dengeli değildir. Belçika yerel yönetimlerinin gelir elde etme imkanı olarak geniş bir özerkliğe sahip olduğu için bütçe açığı seviyesini minimize etmektedir. Yerel yönetim birimleri harcama kalemleri daha çok eğitim, sosyal güvenlik, genel kamu hizmetleri ve ekonomik çalışmalar olmaktadır. Yerel yönetimlerin sorumlulukları ve görevleri, yerel yönetimi ve düzeni sağlamak; yol yapımı, kırsal

gelişim, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler gibi kalemlerdir.

Çek Cumhuriyeti'nde yerel kademeler için harcama sınırlandırılmasına gidilmemiştir. Hangi hizmetlerin yapılacağına dair seçim yerel yönetimlere bırakılmıştır. Çizelge 12'deki değerlere göre Çek Cumhuriyeti'nde yerel eğitim politikalarının çok yüksek olmadığı görülmektedir. Toplam kamu hizmetlerinin %18'ini yerel kademeler yaparken; %79.1 ile barınma hizmetlerini, %54.6 ile kültürel ve dini hizmetleri; %40'larda da ulaşım, iletişim, genel kamu hizmetlerini yapmaktadırlar.

Barınma ve yerel ihtiyaçlar sadece belediyelerin sorumluluk sahasında bulunmaktadır. Geri kalan yerel yönetim fonksiyonları, merkez ve yerel yönetimler arasında bölünmüştür. Sağlık hizmetleri, sosyal güvenlik ve refah fonksiyonu merkezi yönetimin tarafından yerine getirilmektedir.

Danimarka'da eğitim, yaşlıların bakımı, sosyal – kültürel hizmetler, sağlık, yol yapımı, çevrenin korunması, su sağlanması, yerel sanayi ve istihdam politikasının oluşturulması gibi kamu hizmetlerinin büyük bir bölümü, yerel yönetimlere bırakılmıştır. Çizelge 10'dan yerel yönetimlerin toplam harcamalarının fonksiyonlara göre dağılımına baktığımız zaman, %57.2 sosyal güvenlik ve refah; %16.5 sağlık ve %13.1 eğitim hizmetleri yer almaktadır. Danimarka'da yerel yönetimlerin sosyal güvenlik, refah ve sağlık hizmetlerinde yaptıkları harcama oranları, OECD ortalamasının üstündedir.

Danimarka'da 2010 yılı toplam harcamalar içinde ki yerel yönetim harcamaları oranı % 39 olarak gerçekleşmiştir. Yerel yönetimlerinin genel yönetim harcamaları içindeki payı 2001 yılında %57.8 olarak gerçekleşmiş ve bu oranla OECD ortalamasının üstüne çıkmıştır. Bu harcama payına karşılık olarak genel yönetim gelirleri içinde yerel yönetimlerin payı %34.6 olarak gerçekleştiğinden %57.8 olan harcama payı ile tutarlı olmadığı görülmektedir. 2004 yılında yerel yönetimler bütçesinde GSYİH'nin %23.7'si kadar faizlerle beraber harcama yapılmış; aynı yıl gelirleri GSYİH'nin %24'ü oranında olmuştur (Lotz, 2005).

Çizelge 12'ye göre, **Estonya**'da yerel yönetim birimleri enerji ve akaryakıt hizmetlerinin tamamını, barınma ve toplum ihtiyaçlarının %97.7'sini; eğitim harcamalarının %49.2'sini; kültürel ve dini hizmetlerin %40.6'sını; diğer ekonomik hizmetlerin %39.4'ünü ve genel kamu hizmetlerinin %37.5'ini görev ve sorumluluk

kapsamında yerine getirmektedirler. Savunma, kamu düzeni ve güvenliği, sağlık ve sosyal refah gibi alanlardaki hizmetler genel olarak merkezi yönetimce yerine getirilen hizmet kalemleridir. Çizelge 7'ye göre Estonya'da 2010 yılı için toplam harcama içinde ki yerel yönetim harcama oranı %20 olarak görülmektedir. Çizelge 8'e göre GSYİH'da ki Estonya'nın yerel yönetim harcama oranı 2007 yılı için %9.7, 2008 yılı için %11, 2009 yılı için %11.5 ve 2010 yılı için %10 gerçekleşmiş bulunmaktadır.

Finlandiya'da yerel yönetimlerde kamu istihdamının üçte birini oluşturan belediye sektöründeki gelişmeler, mali disiplini risk altına sokmaktadır. Özellikle, 2001'den beri belediye harcamalarındaki ivme, bir sorundur. 2004 yılında, belediye kamu harcamaları %2.8 oranında hızlı bir şekilde artış göstermiştir (Lundsgaard, 2005). Belediye harcamalarındaki artışlar ise yüksek gelir vergisi, devlet yardımları ve borçlanma karşılanmaktadır.

Finlandiya'da yerel yönetimler toplam istihdamın üçte birini karşılamaktadırlar. 2010 yılı toplam harcama içinde ki yerel yönetim harcamalarında Çizelge-7'ye göre Finlandiya'da bu oran %29 olarak görülmektedir. Bu oran diğer kuzey Avrupa ülkelerinde olduğu gibi yerel yönetimler için yüksek seviyede bir yerel harcama özerkliğini göstermektedir.

Fransa'da yerel birimler, kentsel planlama yapma, genel yerel hizmetler sağlama, okulların inşaatını gerçekleştirme, sağlık ve spor faaliyetlerini ve ayrıca ulaşımı sağlama gibi gelirlerini harcadıkları gider alanları vardır. Çizelge 12'ye göre, Fransa'da yerel yönetimlerin toplam harcamaları içinde genel kamu hizmetleri, eğitim, ulaşım ve iletişim hizmetleri şeklinde üç ana başlık olarak görülmektedir. Fransa yerel yönetimlerinin genel yönetim harcamaları içindeki payı 2001 yılında %18.6 olarak ve toplam kamu istihdamı içindeki istihdam payı %45.8 şeklinde gerçekleşmiştir. İstihdam payı %57 olan OECD ortalamasının altındadır. Genel yönetim gelirleri içinde yerel yönetimlerin payı %13.1 oranında görülmektedir. 2010 yılı toplam harcama içinde ki yerel yönetim harcama payı ise %17 olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılı olarak GSYİH'da ki yerel yönetim harcama oranı ise %11.8 seviyesindedir. Bu oran AB ülkelerinde ki %11.7 olan ortalamanın üzerinde bulunmaktadır.

Hollanda yerel yönetimlerinin genel yönetim harcamaları içindeki payı 2001 yılında %34.2 oranında ve toplam kamu istihdamı içindeki istihdam payı %25.6 oranında görülmektedir. Hollanda'nın istihdam payı, %57 olan OECD ortalamasının altında kalmaktadır. Genel yönetim gelirleri içinde yerel yönetimlerin payı %11.1 olarak bulunduğundan %34.2 olan harcama payı ile paralel bir seviyede olmadığı görülmektedir. Çizelge 10'a göre toplam yerel harcamalar içinde sosyal güvenlik ve refah hizmetlerinin; barınma, toplum konforu ve eğitim hizmet kalemlerinde ki seviye yüksek olarak görülmektedir. Yerel yönetimler, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve refah, barınma, kamu düzeni gibi oldukça geniş bir hizmet sahasında görev yapmaktadırlar. Yerel yönetimler, yolların bakımı ve inşaatı, kültürel faaliyetler gibi belirli alanlarda, yüksek oranda bir özerkliğe ve yetkiye sahiptirler. Belediyelere eğitim ve sosyal güvenlik gibi bazı politika alanlarında önemli yerel kısıtlamalar yapılmaktadır.

İngiltere'de eğitim, yerel kademelerin öne çıkan sorumluluklarından biri olarak ifade edilebilir. Polis hizmetleri ve kişisel sosyal hizmetler önemli sorumluluklar olarak görülmektedir. İngiltere'de yerelleşme göstergesi olarak yerel yönetim harcamalarının genel yönetim harcamaları içindeki payı 1985 yılında %22.2 olarak gerçekleşmişken 2001 yılında artarak %25.9 olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında toplam harcamalar içinde yerel yönetimlerin harcaması %22 olarak görülmektedir. Genel yönetim gelirleri içindeki payı olarak bakıldığında gelir düzeyinin 1990 yılında %10.5 iken 2001 yılında %7.6'ya gerilediği görülmektedir. Bu değerler OECD ortalamasının çok altında olmakla beraber ayrıca gelir ve harcamalar arasında dengesizlikler de öne çıkmaktadır. En öndeki harcama alanlarına bakıldığında, eğitim, kişisel sosyal hizmetler, polis hizmetleri, barınma, çevresel hizmetler, ana yol bakımı ve itfaiye hizmetleri olduğu ifade edilebilir. Toplam harcamalarda ki en yüksek payı %32.5 ile sosyal güvenlik ve refah faaliyetlerine yapılan harcamalar olurken; %28.7 ile eğitim hizmetleri bu orana sahip olmaktadır.

İrlanda'da yerel yönetimlerin verdikleri hizmet alanlarına bakıldığında sosyal barınma, su, atık toplama, yol, itfaiye hizmetleri gibi kamu hizmetleri sıralanabilir. Bazı sahalarda yerel yönetimlere verilen hizmet sorumluluğu artarken bazı alanlarda azaldığı görülmektedir. Çevre koruma, kentsel planlama ve yenileme, genel kalkınma, sosyal hizmetler gibi alanlarda sorumlulukları artmıştır. Eğitim, sağlık ve ulaşım kalemlerinde yerel yönetimlerin yetkileri azaltılmıştır. 2010 yılı toplam harcamalarda ki yerel

yönetim harcama oranı % 9 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran AB ortalaması olarak %18'dir. İrlanda bu ortalamanın altında kalmaktadır.

İspanya'da yerel yönetimlerin sorumluluk sahaları için harcama sınırlandırılmasına gidilmemektedir. Harcama ve vergi kısıtlarının kontrolü yerel kademelere bırakıldığı söylenebilir. Miaja'nın makalesinde (2005) 1998 - 2003 yılları için toplam genel yönetim harcamalarına bakıldığında yerel yönetimlerin payının çok az artışlarla %12'den %14'e çıktığı ifade edilmektedir. Çizelge 7'ye göre 2010 yılı için toplam harcamalar içinde ki yerel yönetimlerin harcama payı %35 olarak gerçekleşmiştir.

Sağlık hizmetleri 2002 yılına kadar merkezi yönetim tarafından hizmet olarak gerçekleştirilirken; 2002'den sonra desantralizasyon süreci ile birlikte bu sorumluluklar yerel kademelere bırakılmıştır. Alt kademe yönetim birimlerinin beş yıllık toplam harcama yönetimi, bu gelişmelerin devamı olarak sağlık ve sosyal hizmetlerini de kapsayacak şekilde, %10 civarında (%36'dan %45.7'ye) artmıştır (Miaja, 2005). İspanya'da ki desantralizasyon politikasının etkisiyle yerel yönetimlerin görev ve harcamaları, merkezi yönetim harcama ve görevlerini geride bırakmıştır. İspanya'da eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler için yapılan harcamalar, buna bağlı gelişen sorumluluklar ve çalışmalar yerel yönetimlerce yapılmaktadır.

İsveç'te yerel harcamalar içinde en yüksek payı Çizelge 10'a göre %27.6 ile sosyal güvenlik ve refah; %25.6 ile sağlık hizmetleri olduğu görülmektedir. %21'lik oranla eğitim harcamaları OECD ortalamasının üzerinde bulunmaktadır.

İsveç yerel yönetimlerinin genel yönetim harcamaları içindeki payı 2001 yılında %43.4 gerçekleşmiştir. Çizelge 7'ye göre 2010 yılı için toplam harcamalar içinde ki miktarına bakıldığında yerel harcama oranı %33 olarak görülmektedir.

İtalya'da yerellik kavramı öne çıkan bir etkiye sahiptir. Toplam harcama içinde ki yerel yönetim harcama oranı Çizelge 7'de ki verilere göre 2010 yılı için İtalya'da %24 olarak gerçekleşmiştir. GSYİH'da ki yerel yönetim harcama oranı Çizelge 8'e göre 2010 yılı için %15.7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Yerel yönetimleri genel yönetim harcamaları içindeki payı 2001 yılında %29.7 olarak ve toplam kamu istihdamı içindeki istihdam payı %20.6 olduğu görülmektedir. İstihdam payı %57 olan OECD ortalamasının altındadır. Bu harcama payı karşısında genel yönetim gelirleri içinde yerel

yönetimlerin payı %17.6 olarak OECD ortalamasının altındadır. 2000 yılında genel yönetimin toplam %16.2'lik istihdamının %6.8'ini yerel yönetimler sağlamıştır.

Çizelge 12'de **Letonya**'da yerel birimlerin, toplam kamu hizmetlerinin %23.1'ini gerçekleştirdiği; Öne çıkan hizmet alanları olarak %80.1 ile barınma ve toplum ihtiyaçlarını ve %73.2 ile eğitim hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından karşılandığı görülmektedir. Yerel eğitim hizmetleri politikalarının, Letonya gibi ülkelerde önemli hizmet kalemleri içerisinde olduğu ifade edilebilir.

Letonya'da yerel yönetimlere bakıldığında geniş bir şekilde eğitim harcamalarından sorumlu olduğu görülmektedir. Merkezi yönetim tarafından sadece yüksek eğitim mali olarak finanse edilirken; yerel yönetimler, ilk ve orta öğretim sahasında yapılacak hizmetlerden sorumludurlar (Jensen ve Da Prati, 2001).

Litvanya'da kamu hizmetleri merkezi tarafından ve yerel yönetim hizmetleri olarak gerçekleştirilmektedir. Çizelge 10'da ki ortaya çıkan sonuçlara göre barınma ve yerel ihtiyaçlar, yasalarda belirlenmiş yerel yönetim sorumluluğu altındaki kamu hizmetleri olarak yapılmaktadır. Litvanya örneğinde ilginç olan, yerel yönetimlerin akaryakıt ve enerji politikalarının tamamında söz sahibidirler. Çizelge 12'de Litvanya'da yerel yönetimler barınma ve toplum ihtiyaçlarında %100'lük; akaryakıt ve enerji sektöründe %94.3'lük harcama payına sahiptirler. Eğitim %68'lik harcama payı ve %36.2 ile kültürel ve dini hizmetler yapılan hizmetlerdir

Çizelge 11'e göre **Lüksemburg** yerel yönetimlerinin genel yönetim harcamaları içindeki payı 2001 yılında %12.8 olarak ve toplam kamu istihdamı içindeki istihdam payı 2001 yılı için %92.5'tir. Lüksemburg'da istihdam payı %57 olarak OECD ortalamasının oldukça üstünde gerçekleşerek kamu istihdamının çok önemli bir bölümünü yerel yönetimler karşılamaktadır. Genel yönetim gelirleri içinde yerel yönetimlerin payı 1990-2001 yılında %7.4 gerçekleşerek %21.9 olan OECD ortalamasının altında kalmıştır.

Lüksemburg toplam yerel harcamalarının fonksiyonlara göre dağılımına Çizelge 12'den bakıldığında %21'ini ulaşım ve iletişim; %19.5'ini genel kamu; %16.1'ini eğitim ve %27.1'ini diğer hizmetler olmaktadır. Ulaşım - iletişim ve genel kamu görevlerinde OECD ortalamalarının üzerindedir. Ancak OECD ortalaması %20.1 olarak gerçekleşmektedir.

Macaristan'da yerel kamu harcamaları, genel olarak, merkezi bütçe ve belediye hizmetlerinden elde edilen fonların miktarı ile belirlenerek ortaya çıkarılmaktadır. Çizelge 12'den toplam yerel harcamaların fonksiyonlara göre dağılımı ele alındığında, Macaristan'da yerel harcamalarının %27.9 oranla en yüksek payını eğitim harcamaları oluştururken, %16.4 ile sağlık ve %15.7 ile genel kamu hizmetleri harcamaları oluşturmaktadır ki; bu üç oran da OECD üner devletler ortalamasının önünde olan bir seviyedir.

Çizelge 12'de **Polonya** yerel yönetimlerinin harcamalarının, toplam yönetim harcamaları içindeki payının %27.6 olduğunu; yerel harcamaların en çok %88.5 ile barınma; %74.4 ile kültürel – dini; %71.2 ile eğitim alanında bulunmaktadır.

Polonya'da, eğitim hizmetleri, yerel yönetimlerin sahip oldukları en önemli hizmet sahasıdır. Polonya'da yerel yönetimler, 2001 yılı itibariyle kamu istihdamının %6.2'sini gerçekleştirerek %57 olan OECD ortalamasının çok altında kalmıştır. Çizelge 8'e göre GSYİH'da Polonya'da ki yerel yönetimlerin harcama oranı 2010 yılı için %15 şeklinde gerçekleşmiştir.

Portekiz'de yerel yönetimler, yerel kalkınma, kamu sağlığı, eğitim, kültür, çevresel koruma gibi bazı hizmet kalemlerini idari bölgelerle paylaşmaktadır. Portekiz'de yerel yönetimlerin harcamaları kısıtlanmıştır. Portekiz yerel yönetimlerinin genel yönetim harcamaları içindeki payı 2001 yılında %12.8 olmuştur. 2010 yılı için yerel yönetimlerin harcaması toplam yönetim harcaması içinde ki oranı Çizelge 7'ye göre %12 olarak gerçekleşmiştir. Genel yönetim gelirleri içinde yerel yönetimlerin payı, 2001 yılında %8.3 olarak gerçekleşerek OECD ortalamasının altında kalmasına rağmen harcamalarla orantılı şekilde artış göstermesi bu dönem için yerelleşme açısından önemli olmaktadır.

Çizelge 10'dan **Slovakya** yerel yönetim harcamalarının fonksiyonlara göre dağılımına bakıldığı zaman, en çok harcamanın barınma ve toplum konforu alanında olmaktadır. Daha sonra %28.4 ile genel kamu ve %12.7 ile ulaşım ve iletişim hizmetleri görülmektedir ki; bu iki oran da OECD ortalamasının üzerinde bulunmaktadır.

AB ülkelerinde genellikle yerel yönetimlerin daha çok harcama yaptığı hizmet alanları olarak, eğitim, sosyal güvenlik – refah ve genel kamu hizmetleri sıralanabilir.

Çizelge 10: Yerel Yönetimlerin Harcama Alanları, 2001 (Toplam Yerel Yönetim Harcamalarının %'si)

Federal Ülkeler	Genel Kamu Hizmetleri	Kamu Düzeni ve Güvenliği	Eğitim	Sağlık	Sosyal Güv. ve Refah	Barınma ve Toplum Konforu	Ulaşım ve İletişim	Diğer
Avusturya	17,6	1,9	16,1	12,3	21,4	3,9	17,8	9
Belçika	20,7	10	20,5	2	15,9	2,4	13	15,7
Almanya	7,4	3,4	13	14,5	24,6	15,3	6	15,9
Ortalama	15,2	5,1	16,5	9,6	20,6	7,2	12,2	13,5
Üniter Ülkeler								
Çek Cumh.	12,3	1,8	24,2	1,1	8,2	20,9	15,8	15,7
Danimarka	4,1	0,4	13,1	16,5	57,2	0,9	4,2	3,6
Fransa	36,2	2,3	16,4	0,7	9,9	6,2	10,3	18
Macaristan	15,7	1,1	27,9	16,4	13,3	13,8	3,6	8,1
İrlanda	2,3	1,8	11,3	45,5	5,2	14,9	11,3	7,8
Lüksemburg	19,5	1,7	16,1	0,9	4,6	9,1	21	27,1
Hollanda	9,4	3,4	17,9	2,6	22,6	20	6,7	17,4
Norveç	5,5	0,9	22,2	32,5	17,6	6,4	4,5	10,4
Polonya	7	4,2	27,8	24,8	8	11,4	10,1	6,7
Slovakya	28,4	3,2	0,3	0,7	1,7	41,5	12,7	11,4
İspanya(2000)	25,3	5,7	25,8	4,2	3,9	6,5	18,2	10,5
İsveç	12	1	21	25,6	27,6	2,9	5,5	4,3
İngiltere(1998)	4	12,3	28,7	0	32,5	5,4	4,9	12,2
Ortalama	13,3	2,9	20,1	12,3	16,3	11,8	9,8	13,5

Kaynak: Joumard ve Kongsrud, 2003: 175

Çizelge 11: Mali Desantralizasyon Göstergeleri

	Yerel Yönetimlerin Harcama ve İstihdamı				Yerel Yönetim Gelirleri			
	Gen.Yön. Harcamalarında Payı		Toplam Kamu İstihdamındaki Payı		Genel Yönetim Gelirlerindeki Payı		Toplam Vergi Gelirlerindeki Payı	
Federal Ülkeler	1985	2001	1990	2001	1985	2001	1985	2001
Avusturya	28,4	28,5	62,6	62,3	24,6	21,4	23,8	18,9
Belçika	31,8	34			11,4	11,3	4,8	28,6
Almanya	37,6	36,1	87,6	88,5	31,9	32,4	30,8	29,2
Üniter Ülkeler								
Çek Cumh.			32,3	34				10,6
Danimarka	53,7	57,8			32,3	34,6	28,4	33,8
Finlandiya	30,6	35,5	74,7	77,8	24,8	24,7	22,4	22,4
Fransa	16,1	18,6		45,8	11,6	13,1	8,7	9,3
Yunanistan	4	5		87,8	3,7	3,7	1,3	1
Macaristan			65,5	65,1				5,5
İzlanda	30,2	29,5	13,2	11,3	32,3	34,6	2,3	1,9
İtalya	25,6	29,7		20,6	10,7	17,6	2,3	12,2
Lüksemburg	14,2	12,8	94,8	92,5	8	7,4	6,6	5,6
Hollanda	32,6	34,2	27,5	25,6	11,4	11,1	2,4	3,5
Norveç	34,6	38,8			22,5	20,3	17,7	16,3
Polonya			6,5	6,2				18,3
Portekiz	10,3	12,8			7,6	8,3	3,5	6,5
Slovakya								3,8
İspanya	25	32,2	47,1	63,6	17	20,3	11,2	16,5
İsveç	36,7	43,4			34,3	32	30,4	30,8
Türkiye			84,2	85,5			10,2	13,1
İngiltere	22,2	25,9			10,5	7,6	10,2	4,1
OECD								
Ortalama	29,8	32,2	55,2	57	21,5	21,9	16,4	17,8

Kaynak: Joumard ve Kongsrud, 2003: 164

Çizelge 12: Fonksiyonlarına Göre Yerel Yönetim Harcamaları, 1999

	Estonya		Letonya		Litvanya	
	A	B	A	B	A	B
Genel Kamu Hizmetleri	13,5	37,5	13	42,2	4,6	20,8
Savunma	0,02	0,2			0	0
Kamu Düzeni ve Güvenlini	0,3	0,9	1,6	6,3	0,8	2,6
Eğitim	40,8	49,2	49,5	73,2	56,3	68
Sanlık	1,2	1,5	1,1	2,6	0,5	0,7
Sosyal Güvenlik ve Refah	12,5	7,5	8,7	4,9	16,1	8,7
Barınma ve Toplum İhtiyaçları	10,4	97,7	10,4	80,1	7,9	100
Kültürel ve Dini Hizmetler	9	40,6	5,6	47,1	4,9	36,2
Akaryakıt ve Enerji	1	100	0,06	50	3,1	94,3
Ormancılık ve Avlanma	0,07	0,6	0,1	0,6	0,01	0,02
Madencilik, üretim						
Ulaşım ve İletişim	5,5	18,4	4,5	23	3,4	15,4
Diğer Ekonomik İşler	1,7	39,4	0,2	4,2	0,04	1,8
Diğer Fonksiyonlar	3,8	26,8	5,1	39	2,2	6,2
Toplam Cari Yönetim Harc. GSYİH %'si	36,2		41,4		32,1	
Toplam Cari Yerel Hare. GSYİH %'si	7,1		9,5		6,3	
Genel Kamu Hizmetleri	13,5	37,5	13	42,2	4,6	20,8
Savunma	0,02	0,2			0	0
Kamu Düzeni ve Güvenlini	0,3	0,9	1,6	6,3	0,8	2,6
Eğitim	40,8	49,2	49,5	73,2	56,3	68
Sağlık	1,2	1,5	1,1	2,6	0,5	0,7
Sosyal Güvenlik ve Refah	12,5	7,5	8,7	4,9	16,1	8,7
Barınma ve Toplum İhtiyaçları	10,4	97,7	10,4	80,1	7,9	100
Kültürel ve Dini Hizmetler	9	40,6	5,6	47,1	4,9	36,2
Akaryakıt ve Enerji	1	100	0,06	50	3,1	94,3
Ormancılık ve Avlanma	0,07	0,6	0,1	0,6	0,01	0,02
Madencilik, üretim						
Ulaşım ve İletişim	5,5	18,4	4,5	23	3,4	15,4
Diner Ekonomik D ter	1,7	39,4	0,2	4,2	0,04	1,8
Diğer Fonksiyonlar	3,8	26,8	5,1	39	2,2	6,2
Toplam Cari Yönetim Hare. GSYİH %'si	36,2		41,4		32,1	
Toplam Cari Yerel Hare. GSYİH %'si	7,1		9,5		6,3	

Çizelge 12: Devamı

	Y		Letonya		Litvanya	
	A	B	A	B	A	B
Genel Kamu Hizmetleri	13,5	37,5	13	42,2	4,6	20,8
Savunma	0,02	0,2			0	0
Kamu Düzeni ve Güvenliği	0,3	0,9			0,8	2,6
Eğitim	40,8	49,2	1,6	6,3	56,3	68
Sağlık	1,2	1,5	49,5	73,2	0,5	0
Sosyal Güvenlik ve Refah	12,5	7,5	1,1	2,6	16,1	8,7
Barınma ve Toplum İhtiyaçları	10,4	97,7	8,7	4,9	7,9	100
Kültürel ve Dini Hizmetler	9	40,6	10,4	80,1	4,9	36,2
Akaryakıt ve Enerji	1	100	5,6		3,1	94,3
Ormancılık ve Avlanma	0,07	0,6	0,1		0,01	0,02
Madencilik, üretim			0,06	47,1		15,4
Ulaşım ve İletişim	5,5		4,5	50	3,4	
Diğer Ekonomik İşler	1,7		0,2	0,6	0,04	
Diğer Fonksiyonlar	3,8	18,4	5,1	23	2,2	
Toplam Cari Yönetim GSYİH %'si Harc.	36,2	39,4	41,4	4,2	32,1	1,8
Toplam Cari Yerel Harc. GSYİH %'si	7,1	26,8	9,5	39	6,3	6,2

A. Yerel yönetim Harcamalarının %'si

B. Konsolide genel yönetim harcamalarının %'si

Kaynak: Jensen ve Da Prati, 2001: 22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AVRUPA TOPLUMLARINDA KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK

Kültürel çeşitlilik olarak etnik, dinsel ve dil öğelerinin çeşitliliğini ifade edilebilir. Bu bölümde Avrupa Birliğinde bazı ülke örnekleriyle kültürel çeşitliliği ve buna bağlı etkileri üzerinde durulacaktır. Kültürel çeşitlilik ile ilgili olarak anket çalışmalarıyla yapılan araştırmalarda AB ülkelerinde toplumun etnik, dil ve din olgusuna verdikleri cevaplar bulunmaktadır.

İlk kez Avrupa’da ortaya çıkan ve amacı; etnik, kültürel ve dilsel farklılıkları bir potada eriterek ortak bir tarih, dil ve kültüre dayalı bir ulus meydana getirmek olan ulus-devlet projesi, bugün ciddi bir meydan okumayla karşı karşıyadır. Bazen “çok kültürlülük” bazen de “çok kültürcülük” olarak adlandırılan bu meydan okuma, özü itibariyle toplumda her türlü tekdüzelik, birlik ve ortaklığı bozan “çeşitlilik” olgusuna vurgu yapmaktadır. Nitelikleri farklı olmakla birlikte Avrupa’da çeşitlilik olgusu en az üç kaynaktan beslenmektedir (Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2009).

Birinci kaynak, geçmişi Avrupa’daki toplumların tarihi kadar eski olan ve şu an da önemli bir şekilde varlığını sürdüren yerli azınlıklardır. Çoğunlukla “ulusal azınlıklar” olarak ifade edilen bu grupların ortaya çıkardığı kültürel çeşitlilik, daha önce öz-yönetimli ve belli bir toprak parçası üzerinde yoğun olarak bulunan kültürlerin geniş bir devlet çatısı altına sokulmasından ötürü meydana gelmektedir. Bu kültürlerin öne çıkan bir yönü kendilerini çoğunluk kültürü yanında ayrı toplumlar olarak görmek istiyorlar ve ayrı toplumlar olarak varlıklarını devam ettirmek üzere çeşitli özerklik ya da yerel yönetim biçimleri oluşturmak istiyorlar (Kymlica, 1998).

İspanya’da Basklar ve Katalanlar, Birleşik Krallık’ta Kuzey İrlandalılar, Hollanda’da Frizler, İskandinav ülkelerinde Laplar bu şekilde olan azınlıklardır. Eski Sovyetler Birliği ve Yugoslavya’nın da ayrılması ve bu yerlerde yeni devletlerin ortaya çıkmasıyla bu şekilde ki azınlık gruplarına yenileri ilave olmuştur.

Ulusal azınlıkların haklarını ve kazanımlarını korumak için bir çok anlaşma yapılmış olmasa da bu anlaşmalarda ulusal azınlık kavramının tanımlaması

yapılmamıştır. Fakat azınlıkla ilgili olarak yavaş yavaş ortak bir noktaya gelinmektedir. Yerli azınlıklar kavramı denince, bir devletin toplam nüfusu içinde bir azınlık meydana getiren etnik (halk) grupları anlamı ifade edilmektedir. Bu azınlık gruplar, ortak etnik (tarihsel, dinsel, dilsel ve başka) özellikleri olması yönüyle büyük topluluklardan ayrılmakta ve daha öncesinden içinde bulunduğu devletlerin topraklarında yerleşik olarak bulunmaktadır. Burada, Avrupa’da yeni bir azınlık grup olarak farklı bir konumda bulunan göçmenler ve mülteci grupları kastetmiyoruz. Şu an Avrupa’da sayıları yüz milyonu geçen yüzden fazla yerli ulusal azınlık yaşamaktadır (Couwenberg, 1994).

İkinci önemli bir kaynak da göçmenler ya da göçmen kökenli azınlıkların oluşturduğu topluluklardır. Bu grupların meydana getirdiği kültürel çeşitlilik, genellikle bireysel olarak başlayan ve aile birleşimleriyle süre gelen uluslararası göçlerle oluşmaktadır. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ortaya çıkan bir seri göçün neticesi olan bu göçmen azınlıklar, farklı Avrupa ülkelerinde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Almanya, Belçika ve İsviçre gibi ülkelerde göçmenlere “yabancılar”, Fransa’da “göçmen işçiler”, Hollanda ve İsveç’te “göçmenler”, İngiltere’de ise “ırksal azınlıklar” tanımlaması yapılmaktadır (Entzinger, 1984).

Avrupa’da resmi olarak en az 21 milyon göçmen bulunmaktadır. Göçmen nüfusun dörtte üçü Almanya (7.343. 591), Fransa (3.596.600), İngiltere (2.281.000), İsviçre (1.406.630) ve İtalya (1.116.394) göçmen yaşamaktadır (Wanner, 2002).

Bu sayılar aile birleşimi ve göç yoluyla giderek artmaktadır. Göçmen ailelerde doğum oranı da Avrupalı ailelere göre daha yüksek seviyede olmaktadır. Avrupa’da çok kültürlülüğü artıran diğer bir göç usulü daha var ki, bu da Avrupa Birliği çerçevesinde serbest dolaşımın neticesinde ortaya çıkan iç göç faktörüdür. Doksanlı yıllardan itibaren Avrupa ülkelerinin bir çoğuna yönelik olarak iç göç giderek artış oranı sergilemiştir. Bugünkü konjonktür itibariyle her sene Avrupa içinden kaynaklanan göç oranı, dışarıdan gelen göç oranının çok çok üstünde olmaktadır (Wanner, 2002).

Avrupa ülkelerindeki etnik ve kültürel çeşitliliği, sadece ulusal azınlıklar ve göçmenlerle sınırlamak yanlış olur. Reformlardan bu yana Avrupa’da dini yönden büyük bir çeşitlilik görülmektedir. Kendi aralarında anlaşamayan Katolik ve Protestan gruplar, geçen yüzyılın ikinci yarısından itibaren kendi aralarında yakınlaşmaya

başlamış ve ökümenik olgusu ortaya çıkmıştır. Yahudilik ve Hıristiyanlık arasında eskiden beri olan tarihsel gerginlik, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra azalmaya ve dostluk havası esmeye başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana göçlerle birlikte bulunan dini çeşitliliğe yeni bir boyut daha ilave olmuştur. Avrupa, daha önce kendi içinde olmadığı için bire bir diyalog kuramadığı İslam, Hinduizm, Budizm ve diğer dinlerle ilişkiler kurmaya ve ortak bir kültür içerisinde yaşamaya başlamıştır. Avrupa'da artık çok kültürlü, çok-etnik yapılı ve çok dinli bir kültürel ve toplumsal yapı meydana gelmiştir (Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2009)

Bu bölümde Avrupa Birliğine bağlı bazı ülkelerde yapılan Avrupa Sosyal Araştırmaları veri tabanına göre hazırlanan etnik, din ve dil çeşitliliği üzerine bir anket kapsamında kültürel çeşitlilik ele alınacaktır. Bu anket araştırması kapsamında 2002-2003 yılında ilk çalışmalar daha sonra 2005 yılında ikinci aşama çalışmaları yapılmıştır. Anket kapsamında Avrupa'da toplumların kültürel çeşitlilik hakkında ki düşünceleri ve tutumları nasıldır sorularına farklı şekillerde cevaplar verilmektedir (Jowell R, ve Central C., 2003).

Çizelge 13, 14 ve 15'deki anket istatistiklerine göre şu çıkarımlar yapılabilir:

1) Avrupa Birliği toplumlarındaki şu anda bulunan kültürel çeşitlilik her ülkede farklı davranışlara sebep olmaktadır.

Kültürel çeşitliliğin ileri seviyede olduğu topluluklarda hoşgörü seviyesi yüksek olmaktadır.

2) Avrupa Birliği toplumlarında en fazla kabul gören kültürel unsur, dinsel çeşitlilik olduğu görülmektedir..

3) Kültürel çeşitlilik açısından Doğu Avrupa toplumları ile Batı Avrupa toplumları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir.

4) Sekülerleşme olgusu beraberinde dini çeşitliliğe bakışta hoşgörüyü teşvik etmektedir.

5) Toplumda kültürel çatışma beklentisi, göç ve çokkültürlü topluma karşı olumsuz tutumları ortaya çıkarmaktadır.

6) AB toplumlarında göç ve göçmen nüfusun artması, toplumsal çeşitliliğe karşı tutumların değişmesine sebep olmaktadır.

8) Dini mezheplerine göre (Katoliklik, Protestanlık ve Ortodoksluk) toplumlar arasında değişik algıların oluşması görülebilir.

3.1. Etnik Çeşitlilik

Dünyadaki her ülke için yapılan araştırma neticesinde o ülkeye ait bir etnik çeşitlilik katsayısı oluşturulmuştur. Bu katsayı ilgili ülkeye ait ülkede ki var olan etnik çeşitlilik durumunu ve oranını göstermektedir.

Avrupa toplumlarında kültürel çeşitlilik çalışmasında toplumsal gelişmenin en belirgin boyutunu etnik çeşitlilik oluşturmaktadır. Avrupa Sosyal Araştırması'nda ankete katılanlara, hem ülkelerindeki fiili etnik potansiyeli hakkında, hem de ideal olarak olması gereken etnik çeşitlilik hakkında düşünceleri sorulmuştur. Çizelge 13'e göre yapılan ankete bakıldığında hemen hemen hiç etnik azınlık grup olmamalı, biraz etnik azınlık grup olmalı ve çok etnik azınlık grup olmalı/hiç fark etmez şeklinde maddeler katılımcılara yöneltilmiştir. İlk seçenekte katılımcılar hiçbir etnik azınlığın olmasını istememektedirler. Son seçenekte ki verilen cevaplarda da toplumlar etnik çeşitliliğe karşı hoşgörülü bir tavır sergilemektedirler.

Çizelge 13'de ki anket sonuçlarına göre, İsviçre, Almanya, İspanya, Finlandiya, Fransa, İngiltere, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Polonya, Portekiz, İsveç ve Slovenya'da çok etnisiteli toplum olmayı isteyenlerin oranının fazla olduğu görülmektedir. Ankette verilen cevaplara kısmi olarak bakıldığında ise çok etnisiteli toplum olmasını isteyenler hemen hemen tüm Avrupa ülkelerinde çoğunluğu oluşturmaktadır.

Macaristan çok etnik çeşitliliğe karşı olarak görülmektedir. Macaristan'da homojen bir etnik yapıyı öngörenlerin oranı (%69,2), çok etnisiteli toplum olmayı isteyenlerin oranından (%30,8) iki kat daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Macaristan'ın etnik çeşitlilik katsayısı 0.1522 olurken bu oran Belçika için 0.5554 olduğu görülmektedir. Ülkelerde ankete göre şöyle bir algı olduğu ortaya çıkmaktadır: Kendi toplumlarında pek çok etnik grup olduğunu düşünenler, ülkelerinde daha fazla sayıda etnik grupların olmasını istemektedirler. Kendi toplumlarında hiçbir etnik grubun olmadığını söyleyenler de fazla etnik grup olmasını istememektedirler. Ülkelerin etnik çeşitlilik katsayısı ve etnik grup algısı toplumda ki etnik çeşitliliğe etki etmektedir.

3.2. Dinsel Çeşitlilik

Ülkelere göre değişen dinsel çeşitlilik katsayısına bakıldığında Çizelge-14’de bazı ülkelerin dini çeşitliliğinde homojen bir yapının bazılarında heterojen bir yapının olduğu görülmektedir. Çokkültürlü toplumsal yaşamın önemli bir yanını oluşturan dinsel çeşitlilik karşısında Avrupa toplumlarında daha olumlu bir yaklaşım olduğu gözlenmektedir.

Çizelge 14’de ki anket verilerine göre Belçika, İspanya, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Macaristan, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda ve İsveç gibi ülkelerde dinsel çeşitliliği destekleyenlerin oranı, karşıt olanların oranını geçmektedir. Avusturya, Almanya ve Danimarka’da ki verilere bakıldığında ise taraftar olanlarla karşıt olanlar eşit olarak görülmektedir. Dinsel çeşitliliğin en fazla (yüzde 50 ve üzerinde) olumsuz karşılandığı ülkelere bakıldığında ise Yunanistan, Polonya ve Portekiz toplumlarının verdiği cevaplar ortaya çıkmaktadır. Dinsel çeşitlilik katsayılarına bakıldığında Yunanistan 0.153, Polonya 0.171, Portekiz 0.143 oranında dinsel çeşitlilik katsayısına sahiptir. Ankette dinsel çeşitliliği toplumlarında destekleyen ülkelerin dinsel çeşitlilik katsayıları ise İspanya 0.451, Finlandiya 0.233, Fransa 0.402, İngiltere 0.694, Macaristan 0.524, Hollanda 0.722 şeklindedir.

Bir ülkede dinsel homojenlik seviyesi ne kadar yüksek ise dinsel çeşitliliğe karşı hoşgöründe o derece azalmaktadır. Fakat bu tespit, çeşitlilik karşısındaki hoşgörüsüzlüğü tam olarak çerçevesi belirlenmiş bir açıklama olamamaktadır. Çünkü dinsel hoşgörüsüzlüğü etkileyen diğer sebepler de olmalıdır. Bu durumda dinsel homojenliği yüksek olmasına rağmen dinsel çeşitliliğe hoşgörülle bakan ülkelerin durumunu açıklamak zor olur (Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2009).

3.3. Dilsel Çeşitlilik

Avrupa Birliği toplumlarında her ülkede farklılık arz eden bir dilsel çeşitlilik katsayısının olduğu Çizelge 15’deki değerlerde görülmektedir. AB toplumlarında dilsel çeşitlilik fazla istenmeyen bir kültürel çeşitliliktir. Ankette ortaya çıkan değerlere bakıldığında bir ülkede hemen hemen herkesin ortak bir dili konuşması daha iyidir ifadesi önerildiğinde büyük bir çoğunluk bu seçeneğe destek vermektedir.

Çizelge 15'e göre dilsel çeşitlilik katsayıları incelendiğinde eyalet yönetimlerinin olduğu Almanya'da 0.161, Avusturya'da 0.152, Belçika'da 0.540 seviyesinde dilsel çeşitlilik bulunmaktadır. Merkezi yönetimin kuvvetli olduğu Yunanistan'da 0.0299, Macaristan'da 0.0296, Türkiye'de ise 0.2216 oranında dilsel çeşitlilik değerleri vardır.

Çizelge 15'de ki oranlara göre dilsel çeşitlilik anketinde tarafsız kalanların oranı alt seviyede kalmaktadır. Tarafsız kalmada İspanya 12.7, Portekiz 7.5, Polonya 6.8, Yunanistan 6, Avusturya 10.4 ve Çek Cumhuriyeti 6.3 olan değerleriyle öne çıkmaktadır. Diğer ülkelerde ise tarafsız kalma oranları daha düşük seviyede kalmaktadır.

Avrupa Birliği toplumlarında dile karşı bakışta tek bir bakış açısı olduğu görünmektedir. Dinsel çeşitliliğe karşı ise kabul edilmiş belirli bir tolerans seviyesi olmakla beraber bu durumun Avrupa kültürel tarihi açısından da anlaşılır sebepleri bulunmaktadır. 16.yüzyıldan bu yana devam edegelen dinsel kavgalar, savaşlar dini gruplar arasında hoşgörü ortamının oluşmasını ve birbirlerini olduğu gibi kabullenmelerini mecbur kılmıştır (Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2009).

Çizelge 13, 14, 15'deki veriler beraber analiz edildiğinde etnik çeşitlilik bölümünde Macaristan'da çoğunluk (%70) olumsuz bir tavır gösterirken, Polonya diğer Batı Avrupa ülkeleriyle benzer bir konumda bulunmaktadır. Polonya, etnik çeşitlilik karşısında sergilediği olumsuz tavrı dinsel çeşitlilikte de gösteriyor. Macaristan, bu konuda diğer Avrupa ülkelerinden farklı bir tutum ortaya koymuyor. Dinsel homojenlik karşısında Doğu ile Batı Avrupa ülkelerinde farklı tutumlar görülüyor. Ezici bir çoğunluk, daha önce görüldüğü üzere, dilde homojenlik fikrinin olması yönünde bir tercih ortaya koyuyor.

Dinsel çeşitlilik karşısında sadece üç ülkede (İtalya, Polonya ve Slovenya) seküler kesim olumlu bir tutum sergiliyor. Diğer ülkelerde "dindarım" diyenler dini çeşitliliğe daha olumlu bir durumdalar. Dindarların dinsel çeşitliliği negatif gördüğü ülkeler arasında İrlanda, İtalya, Polonya ve Slovenya'da ki toplumların tercihi dikkat çekiyor. Dilsel çeşitlilik karşısında tüm Avrupa ülkelerinde olumsuz bir yaklaşımın hakim olduğu dikkate alınırsa bu konuda dindar ve seküler topluluklar arasında da farklılıklar beklenmemelidir.

Dinsel mezheplerine göre (Katoliklik, Protestanlık ve Ortodoksluk) Avrupa toplumları arasında dinsel, etnik, dilsel çeşitliliğe karşı farklı tutumlar beklenmelidir. Yapılan anket analizine göre etnik çeşitlilik ile ülkelerin dini alt kimlikleri arasında bir ilişki kurulamamaktadır. Kültürel çeşitlilik için de bu şekilde bir değerlendirme yapılabilir.

Sadece İsveç ve Hollanda'da Protestanlar ile Avusturya ve Çek Cumhuriyeti'nde Katolikler kültürel çeşitliliğe diğer ülkelere göre daha fazla destek verdikleri görülmektedir. Dini çeşitliliğe ters orantılı olarak dilsel çeşitlilik genel olarak kabul görmese de bazı ülkelerde Katolikler dilsel çeşitliliğe biraz daha fazla destek verdikleri görülmektedir. Slovenya, Portekiz, Hollanda, Lüksemburg, İrlanda, Macaristan, Almanya, Belçika ve Avusturya bu uygulamaya destek verdikleri söylenebilir. Danimarka ve İngiltere'de ise Protestanlar dilsel çeşitliliğe diğer ülkelere göre biraz daha fazla destek vermektedirler. Belçika, İspanya, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Macaristan, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda gibi toplumlarda dini çeşitliliğe destek verenlerin yüzdesi, dini çeşitliliğe karşı olanların seviyesini geçmektedir. Avrupa Birliği ülkelerinde toplumlar, toplumun ortak adet ve gelenekleri olmasının daha iyi olacağı yönünde fikir beyan etmektedirler. Avrupa toplumları dil çeşitliliğinde ve dolayısıyla toplum içerisindeki iletişimde homojen olmayı ve tek düze olmayı istemektedirler. Avrupa Birliği toplumlarında kültürel çeşitlilik, sosyal bir olgu olarak etnik ve dinsel bir içeriğe meyilli olduğu ifade edilebilir. Buna bağlı olarak bu şekilde ki ülkelerde, genel olarak çokkültürlü bir toplum yapısına değil, çok-etnisiteli ve çok-dinli bir toplum tarzına destek verildiği ortaya çıkmaktadır (Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2009).

Çizelge 13: Etnik Çeşitlilik Anketi

Ülkeler	Etnik Çeşitlilik Katsayısı	Etnik Azınlık Grupların Toplumdaki Varlığı Açısından Aşağıdaki Seçeneklerden Hangisini İdeal Buluyorsunuz?		
		I) Hemen hemen hiç etnik azınlık grup olmamalı(%)	(II) Biraz etnik azınlık grup olmalı(%)	(III) Çok etnik azınlık grup olmalı/hiç farketmez(%)
Almanya	0.1682	23,8	49,5	26,7
Avusturya	0.1067	34,1	35,3	30,6
Belçika	0.5554	41,5	31,8	20,4
Bulgaristan	0.4021			
Çek Cumhuriyeti	0.3221	37,6	30,5	31,8
Danimarka	0.0818	37,4	34,5	28,1
Estonya	0.5061			
Finlandiya	0.1314	31,4	30	38,6
Fransa	0.1032	23,3	27,6	49,1
Güney Kıbrıs	0.0938			
Hollanda	0.1053	31,6	53,8	14,6
İngiltere	0.1210	25,6	39,7	34,7
İrlanda	0.1206	34	31,5	34,5
İspanya	0.4164	33,2	27,3	39,5
İsveç	0.0599	20,4	41,7	37,9
İtalya	0.1145	27,6	22,6	49,7
Letonya	0.5866			
Litvanya	0.3222			
Lüksemburg	0.5302	25,1	24,9	50
Macaristan	0.1522	69,2	28,8	2
Malta	0.0414			
Polonya	0.1183	32,9	13,6	53,5
Portekiz	0.0467	36,5	24,7	38,8
Romanya	0.3068			
Slovakya	0.2538			
Slovenya	0.2216	34,6	28,7	36,6
Türkiye	0.32			
Yunanistan	0.1576	44,5	45	10,5

Kaynak: R Jowell and the Central Co-ordinating Team, European Social Survey 2003

Çizelge 13’de yukarıda geçtiği üzere, İsviçre, Almanya, İspanya, Finlandiya, Fransa, İngiltere, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Polonya, Portekiz, İsveç ve Slovenya’da çok etnisiteli toplum olmayı isteyenlerin oranının fazla olduğu görülmektedir.

Çizelge 14: Din Çeşitlilik Anketi

Ülkeler	Din Çeşitlilik Katsayısı	Bir Ülkede Dinsel Çeşitliliğin Olması (Daha) İyi Bir Şeydir		
		(I) (Kuvvetle) hemfikirim (%)	(II) (Kuvvetle) hemfikir değilim (%)	(III) Ne hemfikirim ne de değilim(%)
Almanya	0.65711	34,2	39,8	35
Avusturya	0.41462	33,9	35,1	31
Belçika	0.21268	48	27,7	24,2
Bulgaristan	0.59650			
Çek Cumhuriyeti	0.65909	30,5	38,5	30,9
Danimarka	0.23330	38,4	39,4	22,2
Estonya	0.49845			
Finlandiya	0.25310	40,2	29,1	30,8
Fransa	0.40285	66,6	14,9	18,5
Güney Kıbrıs	0.39616			
Hollanda	0.72218	54,7	19,9	25,5
İngiltere	0.69440	51,2	20,5	28,3
İrlanda	0.15497	57,9	18	4,1
İspanya	0.45136	34,7	24,2	41,1
İsveç	0.23419	35,2	31,9	32,9
İtalya	0.30265	27	35,4	37,6
Letonya	0.55555			
Litvanya	0.41412			
Lüksemburg	0.09109	43,9	31,5	24,6
Macaristan	0.52437	41,8	21,3	36,9
Malta	0.12232			
Polonya	0.17118	21,4	51,9	26,7
Portekiz	0.14383	22,7	47,4	29,9
Romanya	0.23725			
Slovakya	0.56546			
Slovenya	0.28675	24,8	41,4	33,8
Türkiye	0.00486			
Yunanistan	0.15303	16,2	61,7	22,1

Kaynak: R Jowell and the Central Co-ordinating Team, European Social Survey 2003

Çizelge 14’de yukarıda geçtiği üzere, Belçika, İspanya, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Macaristan, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda ve İsveç gibi ülkelerde dinsel çeşitliliği destekleyenlerin oranı, karşıt olanların oranını geçmektedir.

Çizelge 15: Dil Çeşitlilik Anketi

Ülkeler	Dil Çeşitlilik Katsayısı	Bir Ülkede Hemen Hemen Herkesin Tek Ortak Dil Konuşması (Daha) İyi Bir Şeydir		
		(I) (Kuvvetle) hemfikirim(%)	(II) (Kuvvetle) hemfikir değilim(%)	(III) Ne hemfikirim ne de değilim(%)
Almanya	0.16423	95	1,5	3,5
Avusturya	0.15218	85,1	4,5	10,4
Belçika	0.54088	92,4	3,2	4,4
Bulgaristan	0.30309			
Çek Cumhuriyeti	0.32334	91	2,8	6,3
Danimarka	0.10494	97,2	1,8	0,9
Estonya	0.49442			
Finlandiya	0.14120	94,7	2,2	3,2
Fransa	0.12209	97,2	1	1,8
Güney Kıbrıs	0.39616			
Hollanda	0.51429	96,5	1,9	1,7
İngiltere	0.05316	94,8	1,6	3,7
İrlanda	0.03124	93	2,6	4,4
İspanya	0.41321	82,2	5,1	12,7
İsveç	0.19675	95,2	0,8	4
İtalya	0.11468	85,2	3,7	11
Letonya	0.57951			
Litvanya	0.32191			
Lüksemburg	0.64395	93,7	3,3	3
Macaristan	0.02966	94,6	0,8	4,5
Malta	0.09069			
Polonya	0.04681	89,1	4,1	6,8
Portekiz	0.01978	90,8	1,7	7,5
Romanya	0.17232			
Slovakya	0.25512			
Slovenya	0.22010	92,8	1,9	5,3
Türkiye	0.22163			
Yunanistan	0.02995	91,9	2,1	6

Kaynak: R Jowell and the Central Co-ordinating Team, European Social Survey 2003

Çizelge 15’de yukarıda geçtiği üzere dilsel çeşitlilik katsayıları incelendiğinde eyalet yönetimlerinin olduğu Almanya’da 0.161, Avusturya’da 0.152, Belçika’da 0.540 seviyesinde dilsel çeşitlilik bulunmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERİN MALİ YAPISI

4.1. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Genel Durumu

Bu bölümde Türkiye’de yerel yönetimlerin genel durumu olarak mali yapılarına, gelir ve giderlerine AB ülkelerinde ki yerelleşme oranlarına ve uyum kriterlerine göre yerel yönetimler ele alınacaktır.

Türkiye’de merkezi yönetimin dışında üç şekilde yerel yönetim bulunmaktadır. i) İl Özel İdareleri ii) Belediyeler iii) Köyler. Bu yönetimler arasındaki mali bölüşüm, sistemli bir mali uyuşmadan çok geleneksel etkiler ve tarihi faktörler çerçevesinde deneysel usullere göre yapılmıştır (Tekin, 1977).

1982 Anayasasında belirtilen idarenin bütünlüğü ilkesinde esas olan, merkezi yönetimlerin konumudur. Dünya Bankası, Avrupa Birliği ve küreselleşme ile birlikte önem kazanan yönetim ve yerindenlik ilkesinde ise bunun tersine olarak, merkez noktası yerel yönetimler ve yerelde ki halkın ihtiyaçlarına uygun politikaların geliştirilmesidir. Yerindenlik maddesi gereğince, önce yerel yönetimler ve görevleri belirlenir; daha sonra merkezi yönetime yer verilir. Bu yaklaşım tarzı mali ve yönetsel özerklik kavramından desantralizasyona götürür. Yönetişim ilkesinin etkisiyle uluslararası kuruluşlar, AB’ye üye veya üyelik sürecinde olan ülkelerin yerel kademelerini merkezi yönetimler karşısında daha güçlü ve bağımsız bir noktaya getirmeyi amaçlamaktadır (Yücel, F.N., 2007).

Türkiye 1950 yılından bu yana Avrupa Konseyi üyesidir. Avrupa Konseyi, üye ülkelerde yerelleşme politikalarını kendi yapısında meydana getirilmiş olan Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi eliyle takip etmekte ve izlemektedir. Avrupa Konseyi tarafından üye ülkelere imzaya açılan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, “yönetimde adem-i merkezîyetçiliğe dayalı bir Avrupa oluşturulması” hedeflemekte ve bu hedefe destek veren ülkelerde “geniş bir özerkliğe sahip yerel temsilcilerin varlığını”

sağlamaktadır (Güler, 2000).

Yerel yönetimler özerk bir yapıya sahiptirler Karar ve yürütme organları seçimle iş başına gelen yönetimlerdir. Tüzel yapıları, yönetsel özerkliklerini; özel bütçeleri de mali özerkliklerini temsil eder. Yerel kademelere, sorumluluklarıyla ile uygun olarak bir gelir kaynağı sağlanacağı anayasada ifade edilmiştir (Yücel, F.N., 2007).

Güner'in (2005) makalesinde ki Çizelgeler göz önüne alındığında verilerin elde edildiği tarih itibarıyla AB'ye aday ülkelerin yerel yönetim harcamalarının toplam kamu harcamaları içindeki payı ortalama olarak %17.9 ve toplam kamu gelirleri içindeki payı %19.5 olduğu görülmektedir. AB üyesi ülkelere bakıldığında ise harcamalarda ortalama %26.8 ve gelirlerde %26.4 oranı gerçekleşerek gelir – gider dengesi olmaktadır. Türkiye'de yerelleşme yönüyle bu dengeye bakıldığında harcamalarda %9.5 ve gelirlerde %15 oranının olması hem aday hem de adaylık aşamasında ki ülkelerin altında kaldığı görülmektedir.

Emil ve Yılmaz'ın (2005) makalesinde Türkiye ile ilgili oranlara bakıldığında 1999 - 2002 yılları arasında genel yönetim harcamalarının GSMH'ye oranı ortalama olarak %53 olmaktadır. Bu dönemde ki yıllara bakıldığında yerel yönetim harcamalarının GSMH içindeki payı ortalama olarak %4.1 seviyesinde olduğu görülmektedir.

AB'ye üye ülkelerde yerel yönetimlerin toplam gelirlerinin %43'ü vergi gelirlerinden, %11'i vergi dışı gelirlerden ve %46'sı bağış ve hibelerden meydana gelmektedir. Yerelleşmenin ileri seviyede olduğu ülkelerde öne çıkan özellik hibe ve bağışlardan gelirin iyi olmasıdır. Türkiye'de ise belediyelerde bu oranlar incelendiğinde, toplam gelirler içinde vergi gelirlerinin oranı son 10 yıllık dönemde %60 - 65 oranında, vergi dışı gelirlerin payı %30 - 35 oranında, özel yardım ve fonların payı %2 - 4 oranında değişmiştir. Türkiye'de yerel yönetimlerin geliri daha çok vergiler endeksli olmakta, bunun neticesinde ise vergilerin genel olarak merkezden belirlenmesinden dolayı merkezi yönetime olan bağımlılık artırmaktadır (Emil ve Yılmaz, 2005).

Çizelge 16'da Türkiye'de yerel yönetimlerin gelir ve harcama alanları ve yüzdeleri bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin harcama alanlarının önemli bir kısmının cari harcamalara yapılan harcamalar olduğu görülmektedir. Yatırım harcamaları da cari

harcamalardan sonra en fazla yapılan harcama kalemidir.

Çizelge 16: Yerel Yönetimlerin Gelir ve Harcamalarının % Dağılımı

	1999	2000	2001	2002
GELİRLER	100	100	100	100
Vergiler	65,1	66,4	63,7	55,3
Vergi Dışı Normal Gelir	15,9	14,1	15	19,2
Faktör Gelirleri	19,4	19,5	21,3	25,5
HARCAMALAR	100	100	100	100
Cari Giderler	38,4	36,6	34,9	43,3
Yatırım Harcamaları	35,2	34	33,7	38,5
Cari Transferler	22,7	24	26,7	11,9
Sermaye Transferleri	3,7	5,4	4,6	6,3

Kaynak: Emil ve Yılmaz, 2005: 261

15 Ekim 1985 yılında imzaya açılan ve Türkiye tarafından bazı maddelerine çekince konularak 21 Kasım 1988’de Yerel Yönetimler Özerklik Şartı imzalanmıştır. Yerel yönetimlerin belirli haklara sahip olmalarını, merkezi yönetimden özerk olmalarını ve yerel kademelerin sorumluluklarını yerel halkın talepleri doğrultusunda yapabilmeleri için yeterli mali kaynakla desteklenmeleri maddelerle güvence altına almaktadır. Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın 9. maddesinde yerel makamların mali kaynakları ve buna bağlı maddeler ifade edilmiştir. Bunlar:

i) Ulusal mali politikalar çerçevesinde yerel yönetimlere kendi yetkileri içerisinde serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynaklar temin edilecektir.

ii) Yerel kademelerin mali kaynakları anayasa ve kanunla sorumluluklarına göre belirlenecektir.

iii) Yerel kademelerin mali kaynaklarının en azından bir kısmını oranlarını kendilerinin kanunun koyduğu alan içerisinde belirleyebilecekleri yerel vergi ve harçlardan temin edeceklerdir.

iv) Yerel makamlara sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler, görevin yürütülmesi için gereken harcamalardaki gerçek artışların mümkün olduğunca izlenebilmesine olanak tanımaya yetecek ölçüde çeşitlilik arz etmeli ve esneklik taşımalıdır.

v) Ekonomik yönden daha zayıf durumda ki yerel kademelerin korunması, potansiyel mali kaynakların ve karşılanması gereken mali yükün dengesiz paylaşımının etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik mali eşitleme yöntemlerinin veya buna eş değer önlemlerin alınmasını gerektirir. Bu yöntemler ve önlemler yerel kademelerin kendi sorumluluk alanlarında ki yetkilerini azaltmayacaktır.

vi) Yeniden dağıtılan mali imkanların yerel birimlere dağıtımının nasıl yapılacağı konusunda, kendilerine uygun bir şekilde danışmak suretiyle karar verilecektir.

vii) İmkan durumuna göre, yerel yönetimlere sağlanan hibeler belli projelerin finansmanına tahsis edilme şartı kural olarak konmayacaktır. Hibe temin edilmesi yerel birimlerin kendi yetki sorumluluk sahaları içinde kendi politikalarına bağlı olarak yetkilerini kullanmadaki temel özgürlüklerini kısıtlamayacaktır.

viii) Yerel kademeler sermaye yatırımlarının finansmanı için kanunla belirlenen alanlarda ulusal sermaye alanına katılabileceklerdir.

Türkiye, 3723 sayılı yasa ile 9. maddenin 1,2,3,5 ve 8 numaralı bentlerini kabul etmiş; 6 ve 7 numaralı bentlerini ulusal mevzuat yapısından dolayı uygun görmemiştir.

Türkiye’de yerel yönetimlerin vergilerin matrah ve oranını belirleme özerkliklerine, gelirlerine ve harcamalarına bakıldığında, AB ortalamasının oldukça altında kaldığı tespiti yapılabilir (Yücel, F.N.2007).

4.3. Belediyelerin Harcama Alanları

Belediyelerin giderleri, 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 60. maddesinde maddeler halinde belirtilmiştir. Bu maddelere göre:

- Bina, tesis ve araçlarının giderleri
- Personele ödenen maaş ve ücret giderleri
- Alt yapı giderleri
- Vergi resim, harç toplama giderleri
- Belediye itfaiye ve zabıta giderleri
- Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri

- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ile sigorta giderleri
- Sosyal yardım giderleri
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri
- Şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar
- İmar düzenleme giderleri
- Her türlü proje giderleri yerel yönetimlerin ağırlıklı olarak belediyelerin giderleri olarak ifade edilmiştir.

Çizelge 17’de ki belediyelerin hangi kalemlerde ne kadar harcama yaptığına bakıldığında en fazla gider sahası mal ve hizmet alım giderleri olduğu görülmektedir. Daha sonra personel giderleri en fazla belediye giderleri arasında bulunmaktadır. Toplam belediye giderleri arasında sosyal güvenlik kurumlarına ödenen devlet primi giderleri 2.972.605 TL olarak yer almaktadır. Tahakkuk neticesine göre 2010 yılında toplam belediye giderlerinin miktarı ise 25.407.348 TL olarak gerçekleşmiştir. Cari transferlere ayrılan gider miktarı 1.280.009 TL şeklindedir.

Çizelge 17: Belediyeler 2010 Yılı Giderlerin Ekonomik Sınıflandırılması Çizelgesi

	(Bin TL)
Personel Giderleri	7.019.723
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	2.972.605
Mal Ve Hizmet Alım Giderleri	10.547.737
Faiz Giderleri	869.006
Cari Transferler	1.280.009
Sermaye Transferleri	59.269
Değer ve Miktar Değişimleri Giderleri	127.514
Amortisman Giderleri	1.032.633
İlk Madde ve malzeme Giderleri	1.108.135
Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	102.923
Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	9.955
Diğer Giderler	277.834
Faaliyet Giderleri Toplamı (Tahakkuk Esaslı)	25.407.348

Kaynak: <https://portal.muhasebat.gov.tr>

Çizelge 18: Belediye Harcamalarının Gider Türlerine Göre Dağılımı (%)

Yıllar	Cari	Yatırım	Transfer
1995	51,8	17,7	30,6
1996	53,5	21,1	25,5
1997	52,1	22,5	25,4
1998	53,7	28,6	17,7
1999	57,2	20,6	22,2
2000	53	18,9	28,1
2001	44,4	15,9	39,6
2002	47,1	17,1	35,7
2003	52,4	27	20,6
2004	56,7	20,7	22,6

Kaynak: Kurtuluş, 2006: 41, TÜİK, 2007:12,13

Çizelge 16 ve Çizelge 18'deki değerlere bakıldığında yerel yönetimlerin gelirleri artmakla beraber giderlerde arttığı için yapılan harcamaların 2003 yılında %52.4'ü cari harcamalara,%27'si yatırım harcamalarına,%20.6'sı transfer harcamalarına ayrılmıştır. 2004 yılı için yerel yönetim harcamalarının %56.7'si cari harcamalara,%20.7'si yatırım harcamalarına,%22.6'sı da transfer harcamalarına ayrılmıştır. Cari harcamalara bakıldığında yerel yönetimler yatırım harcamalarından %30 oranında bir personel harcaması yapabilirler. Fakat bu oran 2004 yılı için %57 olarak gerçekleşmiştir. Bunun sebebi ise yerel yönetimler yatırımları yüksek göstererek personel ödemelerini arttırmaktadırlar. Yıllara göre bakıldığında yerel yönetimlerin personel giderleri, hizmet, tüketim malları ve malzeme alımlarından meydana gelen cari harcamaları diğer harcama birimlerine göre daha fazla artmıştır.

Yerel yönetimlerin gelirleri yatırım ve hizmet alanında ki harcamalardan daha fazla personel harcaması gibi aktif olmayan mal ve hizmet birimlerinde değerlendirilmesi yerel yönetimleri hizmet üretmekten daha çok personel istihdam eden yönetimler haline getirmiştir. Bunun neticesi olarak da yerel yönetimler yerelleşme, özerk karar alma ve bütçelerini yerel kaynaklardan temin etmekten daha çok merkezi yönetime bağımlı olmaktadır. Yerel yönetimlerin harcamalarının GSYİH ve kamu harcamalarında ki oranı AB ülkeleri ile kıyaslandığında düşük seviyede kalmaktadır. Yerel kademeler gelirlerini arttırmakta fazla özgür olmamakla beraber harcamalarını verimli ve etkili bir şekilde değerlendirebilirler (Türkoğlu, 2009).

Çizelge 16’da belediye harcamalarında 2001 yılı dışında cari harcamaların öne çıktığı; 2001 yılında transfer harcamaları ile cari harcamaların birbirine yaklaştığı ifade edilebilir.

Belediyelere verilen sorumlulukların artmasından dolayı GSMH içindeki harcama payları artış eğiliminde olduğunu Çizelge 17’de görülmektedir. Transfer harcamalarındaki artış bu artışı etkilemektedir.

Belediye harcamalarının kamu kesimi içindeki payı 1981-85’te ortalama olarak %4,7; 1996- 2000’de %8,4; 2001-05’te %7,9 olmuştur (Kurtuluş, 2006).

Çizelge 19: Belediye Harcamalarının GSMH Payı, Ortalama (%)

Yıllar	1975-80	1981-85	1986-90	1991-95	1996-2000	2001-05
Borç Ödemeleri Dahil	1,1	1,2	2,1	2,8	3,4	3,8
1.1. Personel	0,5	0,5	0,6	1	0,9	1
1.2. Cari	0,2	0,2	0,3	0,3	0,5	0,7
1.3. Yatırım	0,2	0,3	0,7	0,6	0,9	0,8
1 .4. Transfer	0,2	0,2	0,5	0,9	1,1	1,3
1.4.1. Borç Ödemeleri	0,1	0,1	0,2	0,6	0,7	0,9
2.Borç Ödemeleri Hariç	1	1,1	1,9	2,2	2,7	2,9

Kaynak: Kurtuluş, 2006: 5

4.4. Belediyelerin Gelirleri

Belediyeler genel olarak üç çeşit mali kaynağa sahiptir. 5393 sayılı Belediye Kanununun 59. maddesinde belediye gelirleri madde madde sayılmıştır.

Mali kaynaklardan birincisi, yerel kaynaklardan elde edilen öz gelirler bulunmaktadır. Bu kaynaklar şu şekildedir:

- belediye yönetimlerine tahsil etme olanağı sağlanmış vergiler
- harçlar, katılım payları, ücretler
- belediyelere ait taşınmazların satılması ve kiralanması yoluyla elde ettiği gelirler ve işletme karları sıralanabilir.

İkincisi, transfer niteliği taşıyan mali gelirlerdir. Bu kaynak, merkezi yönetim gelirlerinden aldığı pay ile yardım ve borç gelirlerinden meydana gelmektedir.

Üçüncü gelir kaynağı ise, yerel yönetimlerin mali piyasalardan temin ettiği kredilerdir.

Çizelge 21’de belediyelerin öz vergi gelirlerinin GSMH içinde çok küçük bir orana sahip olduğu görülmektedir. Belediye gelirlerinin kamu kesimi içerisindeki payı ortalama olarak, 1981-85’te %5,7; 1991-95’te %10; 1996-2000’de %10,7; 2001-05’te %9,5 olarak gerçekleştiği görülmektedir (Kurtuluş, 2006).

Çizelge 20: Belediyeler 2010 Yılı Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması Çizelgesi

	(Bin TL)
Vergi Gelirleri	6.878.325
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	5.102.348
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	529.584
Diğer Gelirler	20.575.761
Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	629.538
FAALİYET GELİRLERİ TOPLAMI (Tahakkuk Esaslı)	33.715.558

Kaynak: <https://portal.muhasibat.gov.tr>

Çizelge 21: Belediye Kaynaklarının GSMH Payı, Ortalama (%)

Yıllar	1975-80	1981-85	1986-90	1991-95	1996-2000	2001-05
1. Borçlanma Dahil	1	1,1	2	2,5	3,3	3,7
1.1. Vergiler	0,5	0,6	1,2	1,4	1,7	2
1.1.1. Genel Bütçe Vergi Payı	0	0,5	1	1,2	1,5	1,6
1.1.2. Belediye Vergileri	0,5	0,1	0,2	0,2	0,2	0,4
1.2. Vergi Dışı Gelirler	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5
1.3. Faktör Gelirleri	0,1	0,1	0,3	0,5	0,7	0,7
1.4. Borçlanma	0,1	0,1	0,3	0,5	0,7	0,7
2. Borçlanma Hariç	0,9	1	U	2	2,6	3

Kaynak: Kurtuluş, 2006:5

Çınar ve Güler (2004: 98-106)’e göre, belediyelerin gelir kalemleri aşağıda ki maddeler çerçevesinde analizi yapılabilir. Buna göre:

i) Belediyelerin öz vergi gelirlerinden emlak vergisi birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de yerel yönetimler tarafından önemli görülmektedir. Emlak vergisinin toplam belediye vergi gelirleri içindeki seviyesi %60 olmakla beraber toplam belediye gelirleri içindeki oranı %5 – 8 olmaktadır.

Emlak Vergisi Kanunu’na göre emlak vergisi, bina ve arazi vergisinden oluşan bir servet vergisidir. Matrah, bina veya arazinin vergi durumuna göre belirlenir.

5272 sayılı kanun yürürlüğe girmeden önceki uygulamalarda belediyeler tarafından tahsil edilen emlak vergisinin %15'i il özel idaresi payı olarak belirlenmekteydi. Büyükşehir belediyesi varsa, emlak vergisi gelirlerinin %50'si büyükşehir hakkı olarak ayrılmaktaydı. Büyükşehir belediyelerinin olduğu yerlerde büyükşehir belediyesi payı ayrıldıktan sonra belediyeye kalan tutardan %15 il özel idaresi payı ayırıp daha sonra %20 büyükşehir belediyelerine miktar ayrılmıştır (Bülbül, 2006).

ii) Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi, yerel yönetimlerin diğer gelirlerinden birisidir. Belediye vergileri toplamı içindeki sahip olduğu oran %20 ve belediye toplam gelirleri içindeki sahip olduğu pay ise %1-3 olmaktadır.

ii) Çevre Temizlik Vergisi, yerel yönetimler için önemli bir gelir kaynağıdır. Belediye sınırları veya mücavir sahasına giren yerde ki binalardan belediyenin çevre temizlik hizmetlerinden faydalananların ödemekle sorumlu olduğu bir vergi çeşididir. Harcanan su birim miktarına göre karşılığı belediyeler tarafından tahsil edilir. Çevre Temizlik Vergisi, belediye vergileri toplamı içinde %15'lik bir orana sahip olurken toplam belediye gelirleri içinde ki payı da %1-2 olmaktadır.

iv) İlan ve Reklam Vergisi, belediyelerin toplam vergi gelirleri içinde %0.9 oranında olmakla beraber toplam gelirleri içinde ki payı ise %0.1 olarak gerçekleşmektedir.

Eğlence Vergisi ve Yangın Sigorta Vergisi de yerel yönetimlerin vergi gelirleri olarak oranları küçük de olsa kaynak olarak mevcuttur.

v) Harçlar, belirli hizmetler karşılığında bu hizmetlerden faydalananların ödediği bir gelir çeşididir. Harçların sözkonusu olduğu kalemler; işgal harcı, tatil günlerinde çalışma ruhsatı, kaynak suları, tellallık, hayvan kesimi, muayene ve denetleme, bina inşaat, kayıt ve suret, imar ile ilgili alanlarda yapılan çalışmalarda alınan harçlar, işyeri açma izni harcı, muayene, ruhsat ve rapor harcı, sağlık belgesi kalemlerinde faydalananlardan alınan harç kalemlerindedir. Harçlar, belediye gelirleri içinde oran olarak ortalama %3 şeklindedir.

vi) Harcamalara katılma payları şu şekilde ifade edilecek olursa; yol harcamalarına, kanalizasyon harcamalarına, su tesisleri harcamalarına katılma payları şeklinde üç adettir. Harcamalara katılma payları belediyeler ve bunlara bağlı kurumlarca

yapılan yol, kanalizasyon ve su tesislerinden yararlanan gayrimenkulü olanlardan alınan paylar olarak sayılabilir. Harcamalara katılma payları, belediye gelirleri içerisinde miktarına bakıldığında ortalama olarak %1 – 2 civarındadır.

vii) Bölgeler arası eşitsizliği gidermek için merkezi yönetim tarafından verilen yardımlar, gelir çeşitlerindedir. Belediyelere merkezden yapılan yardımlar merkezi yönetim bütçeleri kapsamında yerel yönetimlere aktarılmaktadır.

viii) Genel bütçe vergi gelirlerinden belediyelere ayrılan paylar 1985 - 2000 yılları arasında %7 - 9 olarak görülmekle beraber daha sonraki yıllarda bu oran %6 ve % 5 civarında olduğu görülmektedir.

ix) Borçlanma da yerel yönetimler için artık normal bir gelir olarak görülmektedir. Türkiye’de yerel yönetimler 1980’li yılların başlamasıyla beraber borçlanma kaynağına başvurduğu ifade edilebilir. İlk olarak bazı büyükşehir belediyeleri borçlanırken devamında büyükşehir belediyelerinin tamamına yakını borçlanma yoluna gitmiştir.

Çizelge 22: Belediyelerin Borç Ödemelerine İlişkin Göstergeler

Yıllar	Reel Borç Ödemeleri (Milyon TL)	Reel Borç Ödemeleri SEİ(1980=100)	Reel Borç Ödemeleri %Değişme	Borç Ödemeleri/ Gelirler (%)	Borç Ödemeleri/ Vergiler(%)	Borç Ödemeleri/ Giderler(%)
1980	2.528	100		3	12	5
1985	5.176	205	34	5	9	5
1990	14.744	583	-10	10	16	10
1995	23.229	919	-12	10	17	9
1996	20.620	816	-11	8	13	7
1997	20.223	800	-2	6	11	6
1998	26.085	1032	29	7	13	7
1999	31.183	1233	19	6	10	6
2000	33.265	1316	7	6	11	6

Kaynak: Önal, 2003: 7

Çizelge 22’ye göre 1980 – 2000 yılları arasında belediyelerin reel borç ödemelerinin 13 kat arttığı gözlenmektedir.

1933-1945 yılları arasında krediler, Belediyeler Bankası’ndan, 1945’ten günümüze kadar ise İller Bankası kanalıyla yerel yönetimlere aktarılmıştır. Yerel yönetimlere düşük kredi ve uzun vadeli açılan bu kredilerin geri ödenmesinde sıkıntı yaşanmasından ötürü 1980’li yıllarla beraber İller Bankası’nın verdiği kredilerde düşmeler olmuştur.

Yerel yönetimler dış borçlanma yoluna da gitmişlerdir. Yerel yönetimlerin borç aldığı kurumların başında %45 ile ticari banka ve uluslararası mali kuruluşlar olduğu görülmektedir. Yerel yönetimler borç almanın devamında %28 ile bir veya birkaç devletten alınan borçlar almakta ve %19 ile de tahvil piyasalarından alınan borçlar bulunmaktadır. Bu borçlar daha çok harcama alanı olarak alt yapı yatırım projeleri olmaktadır. Belediyelerin toplam gelirleri içinde borçlanma gelirlerinin oranı 1983 yılında %7.9 iç ve %0 dış borç bulurken 1998 yılında bu oranlar %12.5 iç ve %7.1 dış borç şeklinde yükseldiği görülmektedir. Genel olarak bakıldığında ise yerelde ki gelirlerin %20'si borç olarak ayrılmaktadır (Bülbul, 2006).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. İSTATİSTİKSEL ANALİZ

5.1. Betimleyici İstatistikler

Bu bölümde çalışmanın ana eksenini oluşturan AB ve Türkiye’de yerel yönetimlerin yerelleşme, yerindenlik, mali özerklik ve buna etki eden kültürel değerlerin etkileşimi ele alınacaktır. Bu kapsamda istatistiksel analiz yapılırken kullanılan çizelgeler bu bölümde betimleyici istatistikler olarak yeniden gösterilmiştir. Regresyon analizleri yapılırken kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenler çizelgelerde ayrı olarak değerlendirilmiştir.

Kültürel çeşitlilik bağlamında etnik, dini ve dilsel çeşitlilik katsayılarının olduğu değerler bu bölümde analiz çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Kültürel çeşitlilik ile beraber Avrupa Birliği ülkelerinde ki yerel yönetimlerin merkezi veya adem-i merkezi yapıda olmaları analiz çalışmasında ortaya farklı ve anlamlı sonuçların çıkmasına sebep olduğu görülmektedir.

Yerel harcama özerkliğinin diğer bir söylemle toplam harcamalar içinde ki yerel yönetim harcama oranlarının her ülke için farklı seviyede olduğu ve bu oranların kültürel çeşitlilik ile analiz yapılarak değerlendirildiğinde bağımlı ve bağımsız değişkenler için farklı yorumlar ortaya çıktığı görülmektedir.

Analiz çizelgesinde ortaya çıkan farklı bağımlı ve bağımsız değişkenlerde ki katsayıların regresyonda karşılık geldiği (p) değerleri bulunmaktadır. Bu değerler tek yıldızlı, çift yıldızlı ve üç yıldızlı olarak ayrı ayrı anlamlar kazanmaktadırlar.

Önceki bölümlerde ele alınan konularda yerel yönetimlerin genel durumları, farklılık arz eden yönetim sistemleri, GSYİH’da ki yerel bütçe oranları her ülke için farklı şekilde olduğu görülmektedir. Türkiye bu genel değerler içinde analiz yapılırken ortaya çıkan kültürel çeşitlilik olgusu ve yerel yönetimlerin varlığı diğer AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında Türkiye için yorumlanacak farklı sonuçları ortaya çıkarmaktadır.

Avrupa Birliği'nde ki yerel yönetimler Türkiye ile ortak değerlendirildiğinde; AB de ki bazı ülkelerde eyalet yönetimi, bazılarında bölge yönetimleri ve bazılarında da merkezi üniter bir yerel yönetim olduğu; bu durumun her yerel yönetim sistemi için ayrı bir analiz sonucu ortaya çıkardığı görülmektedir.

Çizelge 23: Yerelbütçe-GSYİH'deki Yerel Bütçe Oranı

Ülkeler	Genel Yönetim Harcamaları İçindeki Yerel Yönetim Harcamaları Oranı	GSYİH'deki Yerel Bütçe Oranı
Almanya	14	8
Avusturya	13	8,2
Belçika	12	7,1
Bulgaristan	15	6,9
Çek Cumhuriyeti	21	11,9
Danimarka	39	37,6
Estonya	20	10
Finlandiya	29	22,5
Fransa	17	11,8
Güney Kıbrıs	5	2,2
Hollanda	25	17,2
İngiltere	22	14
İrlanda	9	6,9
İspanya	35	24,3
İsveç	33	25,5
İtalya	24	15,7
Letonya	20	11,4
Litvanya	22	11,3
Lüksemburg	11	5,3
Macaristan	5	12,7
Malta	2	0,7
Polonya	25	15
Portekiz	12	7,2
Romanya	19	9,8
Slovakya	15	7,3
Slovenya	17	10,2
Türkiye	11	3,4
Yunanistan	5	2,8

Kaynak: Eurostat ve Devlet Planlama Teşkilatı, 2010

Çizelge 24: AB Yönetim Yapıları

Ülke	Bölge	Eyalet	Merkezi Üniter
Almanya	0	1	0
Avusturya	0	1	0
Belçika	0	1	0
Bulgaristan	0	0	1
Çek Cumhuriyeti	1	0	0
Danimarka	0	0	1
Estonya	0	0	1
Finlandiya	1	0	0
Fransa	1	0	0
Güney Kıbrıs	0	0	1
Hollanda	0	0	1
İngiltere	1	0	0
İrlanda	0	0	1
İspanya	1	0	0
İsveç	1	0	0
İtalya	1	0	0
Letonya	0	0	1
Litvanya	0	0	1
Lüksemburg	0	0	1
Macaristan	0	0	1
Malta	0	0	1
Polonya	1	0	0
Portekiz	1	0	0
Romanya	0	0	1
Slovakya	0	0	1
Slovenya	1	0	0
Türkiye	0	0	1
Yunanistan	0	0	1

Kaynak: www.ikv.org.tr

Çizelge 25: GSYİH'daki Genel Devlet Gelirleri, Giderleri ve İstihdam Oranı

Ülkeler	Genel Devlet Gelirleri / GSYİH (%) -2013-	Genel Devlet Giderleri / GSYİH (%) -2013-	İstihdam Oranı (%) -2012-
Almanya	44,4	44,7	76,7
Avusturya	49	51,2	75,6
Belçika	51	53,6	67,2
Bulgaristan	35,8	37,2	63
Çek Cumhuriyeti	40,6	43,5	71,5
Danimarka	54,8	57,6	75,4
Estonya	44,6	44,2	72,1
Finlandiya	54,2	56,2	74
Fransa	52,9	56,6	69,3
Güney Kıbrıs	40,1	45,7	70,2
Hollanda	46,8	50,3	77,2
İngiltere	38,6	45,6	74,2
İrlanda	34	41,6	63,7
İspanya	37,1	43,7	59,3
İsveç	49,9	50,7	79,4
İtalya	48,2	50,8	61
Letonya	35,2	36,5	68,2
Litvanya	33,5	36,1	68,7
Lüksemburg	42,3	43,3	71,4
Macaristan	47,4	50,5	62,1
Malta	40,2	43,2	63,1
Polonya	39,2	42,5	64,7
Portekiz	42,6	48,1	66,5
Romanya	33,7	35,9	63,8
Slovakya	34	37,2	65,1
Slovenya	42,9	49,8	68,3
Türkiye	37,9	39,4	45,4
Yunanistan	43	47,5	55,3

Kaynak: IMF, World Economic Outlook Database, April 2013.

Çizelge 26: Etnik, Din, Dil Çeşitlilik Katsayısı

Ülkeler	Etnik Çeşitlilik Katsayısı	Din Çeşitlilik Katsayısı	Dil Çeşitlilik Katsayısı
Almanya	0,1682	0,65711	0,16423
Avusturya	0,1067	0,41462	0,15218
Belçika	0,5554	0,21268	0,54088
Bulgaristan	0,4021	0,5965	0,30309
Çek Cumhuriyeti	0,3221	0,65909	0,32334
Danimarka	0,0818	0,2333	0,10494
Estonya	0,5061	0,49845	0,49442
Finlandiya	0,1314	0,2531	0,1412
Fransa	0,1032	0,40285	0,12209
Güney Kıbrıs	0,0938	0,39616	0,39616
Hollanda	0,1053	0,72218	0,51429
İngiltere	0,1211	0,69441	0,05316
İrlanda	0,1206	0,15497	0,03124
İspanya	0,4164	0,45136	0,41321
İsveç	0,0599	0,23419	0,19675
İtalya	0,1145	0,30265	0,11468
Letonya	0,5866	0,55555	0,57951
Litvanya	0,3222	0,41412	0,32191
Lüksemburg	0,5302	0,09109	0,64395
Macaristan	0,1522	0,52437	0,02966
Malta	0,0414	0,12232	0,09069
Polonya	0,1183	0,17118	0,04681
Portekiz	0,0467	0,14383	0,01978
Romanya	0,3068	0,23725	0,17232
Slovakya	0,2538	0,56546	0,25512
Slovenya	0,2216	0,28675	0,2201
Türkiye	0,32	0,00486	0,22163
Yunanistan	0,1576	0,15303	0,02995

Kaynak: Journal of Economic Growth, 8, 155-94, 2003 & Kluwer Academic Publishers, Manufacture in The Netherlands, 2003.

5.2. Regresyon Analizi ve Yorumları

Çizelge 27: Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişkenler			
	Regresyon 1	Regresyon 2	Regresyon 3	Regresyon 4
	YerelGSYİH	YerelGSYİH	Yerelbütçe	Yerelbütçe
	Katsayı (T-İst)	Katsayı (T-İst)	Katsayı (T-İst)	Katsayı (T-İst)
Gözlem Sayısı	28	28	28	28
Sabit	-2.03 (-0.82)	-17.14 (-1.80)	0.32 (0.16)	-14.53** (-2.13)
Bolge	0.54* (1.83)	0.48 (1.50)	0.56** (2.59)	0.50** (2.21)
LOG(GSYIHKB)	0.32 (1.55)	0.01 (0.11)	0.14 (0.87)	-0.14 (-1.06)
LOG(DİN)	0.28*** (3.65)	-0.009 (-0.06)	0.11** (2.10)	-0.17 (-1.58)
LOG(NUFUS)	0.18* (1.94)	0.23* (2.07)	0.16** (2.44)	0.21** (2.81)
LOG(ETNIK)	0.27 (0.93)	0.44* (1.73)	0.14 (0.64)	0.31 (1.66)
LOG(DİL)	-0.002 (-0.01)	-0.11 (-0.67)	0.23* (1.89)	0.12 (1.09)
LOG(ISTIHDAM)		4.14* (1.92)		4.07** (2.60)
R-SQUARED	0,49	0,58	0,53	0,65
(F-STATISTIC) Prob F-STATISTIC	3.40** (0.01)	3.90*** (0.007)	4.10*** (0.007)	5.50*** (0.001)

*	**	***
0.05<P<0.10	0.01<P<0.05	P<0.01

YerelGSYİH, GSYİH'deki yerel bütçe oranını, yerelbütçe toplam harcamalar içinde ki yerel harcama oranını ifade eden bağımlı değişkenlerdir. Bağımsız değişkenler olarak ele alınan değerler gözlem sayısı, sabit katsayı, kişi başına GSYİH, din, dil, etnik, istihdam kategorisinde ki verilerdir.

Gözlem yapılan ülke sayısı 2013 yılında AB'ye yeni alınan Hırvatistan dışında kalan 27 AB ülkesi ve Türkiye olmak üzere 28 ülkedir. Analiz ve istatistiksel değerlendirmeler yapılırken regresyon1-2-3-4 kategorileri ayrı olarak yapılmıştır. (P) değerlendirmesinde yıldız sayısı arttıkça analiz sonucunun daha anlamlı olduğunu göstermektedir.

Regresyon1’de ki yerelGSYİH ile bağımsız değişkenler regresyon yapıldığında bölge yapısının olduğu ülkelerde yerel bütçe oranının arttığı görülmektedir. Diğer bir ifade ile yerelleşmeye etki eden yerel özerkliği arttıran merkezi yönetime bağımlılıktan uzaklaşıp yerelde bölge, eyalet, federe, kanton gibi yapıların olduğu yerel yönetimlerde GSYİH’da ki yerel kademelerin bütçesinin arttığı söylenebilir. P değeri olarak tek yıldız ile bu regresyonun yerelleşmeye olumlu bir katkıda bulunduğu görülmektedir.

Regresyon1’de ki diğer bir analize bakıldığında din çeşitlilik katsayısının yüksek olduğu ülkelerde yerelleşmeye paralel olarak yerel bütçenin GSYİH’da ki oranı yüksek olmaktadır. Din çeşitliliği ile yerelleşme arasında (P) değeri olarak üç yıldıza karşılık gelen anlamlı bir analiz sonucu çıkmaktadır. Kültürel çeşitliliğin AB ülkelerdeki önemli bir yönünü oluşturan dinsel çeşitlilik yerel yönetim sistemlerinin güçlü olduğu yerlerde yerelleşme ve kültürel çeşitlilik ile yüksek oranda bir uyum arz etmektedir.

Regresyon1’de ki yerel bütçenin nüfus artışı hızı ile yerelleşmenin artmasına paralel bir yapıda olduğu görülmektedir. Nüfus artışına göre GSYİH’da ki yerel bütçe oranının doğru orantılı olduğu ifade edilebilir.(P) değeri olarak tek yıldızlı anlamlı bir analiz değerine sahip olan bu regresyon kategorisi de yerelleşme ile uyumlu bir yapıda bulunmaktadır.

Genel olarak regresyon 1’e bakıldığında analiz yapılan verilerin F-STATİSTİK değeri üç yıldızlı olduğu için yerelleşme üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Regresyon 2’de ki verilere regresyon1’e göre istihdam verisi de eklenmiştir. İstihdam unsuru devreye girdiğinde diğer regresyona göre analiz sonucu değişmektedir. Toplum için istihdam söz konusu olduğunda bölge yapısı gibi yerel yönetim yapıları ön plana çıkmıyor. İnsanlar istihdam edildiği iş imkanı bulduğu yerleri daha öncelikli olarak görmektedirler. Yerelleşmenin ve kültürel çeşitliliğin yüksek olması istihdam değerlerine farklı bir bakış açısı sunmaktadır.

Etnik çeşitlilik verisi, istihdam ile beraber yerel bütçeyi olumlu olarak etkilemektedirler. (P) değeri olarak etnik çeşitlilik tek yıldız seviyesinde yerelleşmeye etki etmektedir. Bu regresyona göre kültürel çeşitliliğin diğer bir yönü olan etnik çeşitliliğin artmasına paralel olarak yerelleşme oranı artmaktadır.

Regresyon 2'ye göre, GSYİH'da ki yerel bütçe oranının artması nüfus artış hızı ile doğru orantılı olduğu görülmektedir.(P) değeri olarak nüfus artış hızının yerel bütçeye etkisi tek yıldızlı bir anlamlı analiz sonucu vermektedir.

Genel olarak regresyon2'ye bakıldığında F-STATİSTC değerinin üç yıldızlı olması yönüyle bu analizde ele alınan verilerin yerelleşme üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir.

Regresyon 3'de toplam harcamada ki yerel yönetim harcamaları ile bağımsız değişkenler arasında ki analize bakıldığında; yerel yönetim yapısı olarak bölge işleyişinin olduğu yerlerde yerel yönetim harcamalarının yüksek olduğu görülmektedir. (P) değeri olarak bölge verisinin üç yıldızlı yüksek oranda anlamlı bir analiz sonucu verdiği görülmektedir.

Regresyon 3'de ki yerelleşme üzerinde ki din çeşitliliğine bakıldığında (P) değeri olarak iki yıldızlı anlamlı bir analiz sonucu ortaya çıkmaktadır. Din çeşitliliğinin yüksek olduğu ülkelerde yerel yönetim harcama oranları da doğru orantılı olarak atmaktadır. Yerel yönetim harcama oranı ile din çeşitliliği beraber ele alındığında yerelleşme ve kültürel çeşitlilik seviyesinin arttığı söylenebilir.

Regresyon 3'de ki yerel harcama oranına etki eden nüfus artış hızı analiz yapıldığında (P) değerinin çift yıldızlı olarak anlamlı bir sonuç verdiği görülmektedir. Nüfus artış hızına paralel olarak toplam harcama içinde ki yerel yönetim harcama seviyesi artış göstermektedir.

Regresyon 3'de ki yerel harcama oranına kültürel çeşitlilik içerisinde ki dil çeşitliliğinin etkisi bulunmaktadır. (P) değeri olarak tek yıldızlı anlamlı bir analiz sonucu vermektedir. AB ülkelerinde kültürel çeşitlilik bölümünde de geçtiği üzere dilsel çeşitlilik oranı genellikle AB ülkelerinde alt seviyededir. Bu regresyon bölümünde dil çeşitliliğinin yerel harcama oranına bakan yönüyle yerelleşmeye pozitif bir katkısı olmaktadır.

Genel olarak regresyon 3'e bakıldığında F-STATİSTC değerinin üç yıldızlı bir seviyede olması, bu analizde değerlendirmeye tabi tutulan faktörler yerelleşme üzerinde anlamlı bir etkiye sebep olmaktadır.

Regresyon4'e göre, yerel yönetim harcama oranına etki eden faktörlere önceki regresyona göre istihdam etkisi de eklenmiştir. Bu regresyonda ki verilerin yerelleşmeye etkisinde (P) değeri olarak sabit katsayının iki yıldızlı bir değere sahip olduğu görülmektedir.

Regresyon4'e göre, yerel yönetim yapısı olarak bölge faktörünün olması yerel yönetim harcama oranını arttırmaktadır. (P) değeri olarak iki yıldızlı anlamlı bir analiz sonucu vermektedir. Yerelleşmede ülkede var olan bölgesel yerinden yönetim olgusu, toplam harcama içinde ki yerel yönetim harcama seviyesini yükseltmektedir.

Regresyon4'e göre, nüfus artış hızı da bu regresyonda (P) değeri olarak iki yıldızlı anlam derecesi olan bir sonuç vermektedir. Nüfus artış hızının yüksek olduğu ülkelerde, yerelleşmeye uygun olarak toplam harcama içinde ki yerel yönetim harcamalarının yüksek olduğu görülmektedir.

Regresyon4'e bakıldığında istihdam faktörü iki yıldızlı bir (P) değerine sahiptir. Yerel yönetim harcama oranı bu regresyonda bölge yapısı ve istihdamla doğru orantılı olarak yerelleşmeye pozitif bir katkı sunmaktadır.

Genel olarak regresyon4'de ki verilere ve istatistiklere bakıldığında, F-STATİSTC değerinin üç yıldızlı olması, bu analizde değerlendirmeye tabi tutulan verilerin yerelleşme üzerinde anlamlı bir etkiye sebep olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Türkiye’de yerel yönetimler kapsamında bölgesel yönetimler, yerel yönetim kademeleri ve birimleri güncel bir konu olarak sıcaklığını korurken, AB ülkelerinde yerel yönetim ve bölgesel yönetim yapıları ileri bir yönetim şekli olarak devam etmektedir. Kültürel çeşitliliğin toplumları nasıl etkilediğine bakıldığında AB ülkelerinin genelinde ki etnik çeşitlilik, dilsel çeşitlilik ve dinsel çeşitliliğin yerleşmeye paralel bir durumda olduğu görülmektedir. Türkiye için etnik çeşitlilik ve dinsel çeşitlilik oranları AB ortalamasına ulaştığı takdirde yerel yönetim sisteminin de AB ülkeleri seviyesinde olduğu görülecektir.

Merkezi yönetimlerin yerel yönetimler üzerinde baskın olduğu ülkelerde yerel yönetim bütçelerinin kısıtlandığı sonucuna varılmaktadır. Merkezi yönetimlerin kontrolünde bir yerel yönetim gelir yapısı var ise bu ülkelerde yerel mali özerklik seviyesi düşmektedir. İstatistiksel veriler ile yapılan analizlerin sonuçlarına bakıldığında bölge yapılarının olduğu ülkelerde yerel yönetim harcama oranlarının arttığı görülmektedir. Farklı regresyonlara göre yapılan analizlerde bölge yapısının olduğu ülkelerde kültürel çeşitlilik de yüksek olmaktadır. Analiz sonuçlarına göre nüfus artış hızı ile doğru orantılı olarak toplam harcama içinde ki yerel yönetim harcama oranı da artmaktadır. İstatistiksel değerlendirmeler doğrultusunda, istihdam söz konusu olunca diğer faktörler geri planda kalmaktadır. Bazı regresyonlarda ise bölge yapısı ile istihdam faktörü yerleşmeye olumlu bir katkı sunduğu görülmüştür.

AB ülkelerinde dilsel çeşitlilik yapılan anketlerde çok istenmeyen bir kültürel çeşitlilik olduğundan dinsel çeşitlilik ve etnik çeşitliliğe karşı daha fazla hoşgörü gösterilmektedir. AB ülkelerinde genel olarak yerindenlik ilkesine sahip çıktığı ve kuzey AB ülkelerinde daha iyi oranda yerel mali özerklik seviyesine ulaşıldığı görülmektedir. Türkiye için AB ülkelerin de örnek alınabilecek hem kültürel çeşitlilik hem de yerel yönetim yapısı yönüyle öne çıkan pek çok ülke olduğu ifade edilebilir. İstatistiksel verilerin Türkiye yerel yönetim yapısı için de AB kriterlerine ulaşabilmesi noktasında yapısal olarak bir yerel yönetim reformu yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AB toplumlarında kültürel çeşitlilik Technical Report, London: Centre for Comparative Social Surveys, City University (2003) and Norwegian Social Science Data Services (NSD) as the data archive and distributor of the ESS data.

Akdede S.H., Do more ethnically and religiously diverse countries have lower democratization?, Economics Letters ,106 ,2 ,101–104 ,2010.

Akçakaya, M., (2003), Fransa’da Yerel Yönetimler ve Halkın Karar Alma Sürecine Katılımı’, G.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi.

Balducci, M., (1997), La Charte européenne de l’autonomie locale et le principe de subsidiarité: Une nouvelle philosophie dans la relation entre l’Etat et les collectivités territoriales, Rapport introductif” in Conférence à l’Occasion du 10e Anniversaire de la Charte Européenne de l’Autonomie Locale, Editions du Conseil de l’Europe, 35-56.

Bailey, J.S., (1999), Local Government Economics: Principle and Practice, Macmillan Press, London.

Blöchliger, H., King, D., (2005), Fiscal Autonomy Of Sub-Central Governments

Bülbül, D., (2006), Yerel Yönetimler Maliyesi, Gazi Kitapevi, Ankara.

Council of Europe. (1997), “Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Spain. Strazburg.

Council of Europe. (2008), “Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Italy’”. Avrupa Konseyi, Strazburg.

Couwenberg, S.W., Nationaliteit en Natinalisme, Bron van integratie en desintegratie,SDU, Uitgeverij Konninginnegracht, Den Haag 1994.

Cullis, J., Jones, P., (1998), Public Finance and Public Choice, Oxford University Press, NewYork.

Çınar, T., Güler, B.A., (2004), Yerel Maliye Sistemi, TODAİE, Ankara.

De Mello, L.R., (2001), “Fiscal Decentralization and Borrowing Costs: The Case of Local Governments”, Public Finance Review, S.29, s. 108 –138.

Delebarre, M., (2006), “Subsidiarity, A Dynamic Protocol For Bringing Europe Closer

To Its Citizens”, European Conference On Subsidiarity, KeynoteSpeech.

Delcamp, A., (1997), “Le suivi de l’application de la Charte Européenne de l’Autonomie Locale dans les Etats membres qui l’ont ratifiée: Expérience des pays d’Europe occidentale" in Conférence à l’Occasion du 10e Anniversaire de la Charte Européenne de l’Autonomie Locale, Editions du Conseil de l’Europe, 57-74.

Diez, S.P., (2006), Creating Economics Of Scale, Promoting Inter Municipal Cooperation, www.oecd.org.

Encyclopedia Britannica Book of the Year 2001, www.britannica.com.

Emil, M.F., Yılmaz, H.H., (2005), “Avrupa Birliği ve Türkiye Arasında Yerel Yönetimlerin Finansman ve Yönetim Uyumlaştırılması”, 20. Türkiye Maliye Sempozyumu – Türkiye’de Yeniden Mali Yapılanma, s.258- 273, Pamukkale Üniversitesi, Karahayıt/Pamukkale.

Etzinger, H.B., Het Minderhedenbeleid, Boom Meppel, Amsterdam 1984.

Fuentes, A., Wurzel, E., Wörgötter, A., (2006), Reforming Federal Fiscal Relations In Austri..

Geray, C. (1995). Yerel Demokrasi Özerklik ve Halk Katılımı. Yeni Türkiye, 1 (4), 72-75.

Goldsmith, M.JF., & Klausen K.K. (eds), (1997), European Integration and Local Goverment, Cheltenham, UK: Edward Elgar.

Güler, B.A., (2000), “Yerel Yönetimleri Güçlendirmek Mi? Ademi Merkeziyetçilik Mi?”, Çağdaş Yerel Yönetimler, C.9, S.2, s. 14-29.

Güner, A., (2005), “Mali Özerklik Çerçevesinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelirleri Üzerine Bir Değerlendirme”, 20. Türkiye Maliye Sempozyumu Türkiye’de Yeniden Mali Yapılanma, s.220-229, Pamukkale Üniversitesi, Karahayıt/Pamukkale.

IMF, World Economic Outlook Database, April 2013.

Jackson, P.M., Brown C.V., (1990), Public Sector Economic, Blackwell Publishers Ltd., Oxford, UK.

Jensen, L., Da Prati, E., (2001), Fiscal Design Across Level of Government, Year 2000 Survey: Summary Note, www.oecd.org

Joumard, I., Kongsrud, P.M., (2003), Fiscal Relations Across Government Levels, www.oecd.org

Journal of Economic Growth, 8, 155-94, 2003, Kluwer Academic Publishers, Manufacture in The Netherlands, 2003.

Keleş, R. (2000). Yerinden Yönetim ve Siyaset. (Genişletilmiş 4. Basım), İstanbul: Cem Yayınevi.

Keleş, R. (1999) Avrupa'nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı.

Köse, Ö.H., (2004), "Yerel Yönetim Olgusu ve Küreselleşme Sürecindeki Yükselişi" , Sayıştay Dergisi, S.52, s.3- 42.

Kurtuluş, B., (2006), "Türkiye'de Belediyelerin Mali Yapısı Ve Harcamalarının Finansmanı", Yıllık Programlar ve Konjonktür Değerlendirme Genel Müdürlüğü, Bütçe ve Mahalli İdareler Dairesi, DPT, Ankara

Lotz, J., (2005), Accountability And Control In The Financing of Local Government In Denmark, www.oecd.org

Lundsgaard, J., (2005), Ageing, Welfare And Municipalities In Finland, www.oecd.org

Miaja, M., (2005), Fiscal Discipline In A Decentralised Administration: The Spanish Experience, www.oecd.org

Nadaroğlu, H. (2001), Mahalli İdareler, Beta Basım A.Ş., İstanbul.

OECD, (2004), Recent Tax Policy And Reforms In OECD Countries, OECD.

Oxford Economic Dictionary

Owens, J., Panella, G., (1991), Local Government: An International Perspective, North – Hollanda, Amsterdam.

Önal, A.Y., (2003), Türkiye'deki Yerel Yönetimlerin Borçlanma Süreci: 1980 – 2000, www.ceterisparibus.net

Özcan, M., (2004), Subsidiarite İlkesinin AB'de Uygulanması

Paddison, R., Bailey, S.J. (1988), Local Government Finance: International Perspectives, London, New York, Routledge.

R Jowell and the Central Co-ordinating Team, European Social Survey 2003.

Tekin, F., (1977), “Mali Tevzin”, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, C.XII, S.1, s. 116 – 164.

Tesev Yayınları, Toksöz, F., Özgür, A.E., Uluçay, Ö., Koç, L., Atar, G., Akalın N., İyi Yönetişim Programı, İstanbul,2009

Türkoğlu, İ. (2009), Türkiye’de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması, Ankara, 2009, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayın No: /389)

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Volume 2/6 Winter 2009

Ulusoy, Ahmet ve Tekin Akdemir (2009), “Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik: Türkiye ve OECD Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 12, Sayı 21, Balıkesir, s. 259-287

Yeter, E. (1996). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Karşısında Türkiye: anayasa ve ilgili yasalarda durum. Çağdaş Yerel Yönetimler, 5 (1) 3-13.

Yücel, F.N., (2007), Maliye Teorisi bağlamında Mali Desantralizasyon, Avrupa Birliği ve Türkiye Uygulamaları, yüksek lisans tezi. Ankara 2007

Yüksel, F. (2005). Yerel Özerklik Kavramı Üzerine Bir İnceleme: Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1, Özgür H. ve Kösecik, M. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Zodrow, G.R., (2003), “State And Local Public Finance: A Field Of Sown Oates”, Proceedings: 95th Annual Conference In Taxation (Madhusudhan, R.), National Tax Association, Washington, s. 140-147.

Wanner, P., Migration trends in Europe, European population papers Series No:7, Council of Europe, 2002.

www.oecd.org.

www.abgs.gov.tr

www.ue2006.at/

www.muhasibat.gov.tr

www.tuik.gov.tr

www.ikv.org.tr

www.maliye.gov.tr

www.ue2006.at/en/News/Speeches_Interviews/

www.britannica.com

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : **Ahmet YILDIZ**
Doğum Yeri ve Tarihi : Sütçüler, 20.04.1982

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Ege Üniversitesi-Anadolu Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrenimi : Peyzaj Mimarlığı-Kamu Yönetimi
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar : Öz Mimarlık, Değerli Eğitim AŞ.
Projeler : GSB Gençlik Projeleri
Çalıştığı Kurumlar : Özel İstihdam ve İnsan Kaynakları, Ege Akademi Proje

İletişim

e-posta Adresi : ahme.yldz@gmail.com

Tarih : 09.01.2014